

Luceafărul

ti

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

SALA DE
LECTURĂ

Nr. **21** (792)
Miercuri, 30 mai, 2007

După debutul meu în 1969-1970, am ajuns să-l și cunosc pe Breban și omul mi-a dispăcut la fel ca și scrisul său: infatuat și de un personalism agresiv, impenetrabil la critica și la discuția de idei, în toate radiind o „forță” indiscutabilă nesprijinită de valoarea realizărilor. *Tezele din iulie* îmi stopaseră cariera de prozator; a trebuit să mă refugiez în publicistică și am risipit o mulțime de eseuri și chiar pagini de critică sau glose de istorie literară. L-am ocolit pe N. Breban din varii motive, nu doar din incompatibilitatea dintre noi. El făcuse o carieră fulgerătoare și, grație prietenului Titus Popovici, ajunsese direct membru supleant în C.C.

alexandru george

bogdan ghiu

Dar guvernarea prin referendum
ntinuu este la rândul ei o iluzie, o
opie, la fel de periculoasă ca oricare
ta. Nu poate funcționa decât ca *mo-*
ent fantasmatic, de revenire la surse.
a surse este bine să te întorci, să bei și
pleci, dacă rămâi, după ce ți-ai potol-
setea, cu nasul în ele, te vei îneca si-
ur: în propriile surse.

pag. 23

evocări

Despre aroganța scriitorului român

adrian costache

cerneală proaspătă

Jurnalul unui muribund

corneliu barborică

pag. 10-11

„Votăm, votăm, votăm și câștigăm!“ (Poporul-jucător, Referendum Re, para-politicul și post-mediaticul)

bogdan ghiu

*Power to the Power!
De URNAT aș mai URNA, dar
mi-e frică c-a-nsera!
URNEște puterea! URNEște
reforma!
Vom URNI și vom fi liberi!*

Power to the Power!

„Dați-mi un consiliu general!“, a spus cândva, pe atunci primarul general al Capitalei, Traian Băsescu. Altfel spus: „Dați-mi putere!“ „Dați putere puterii!“, deși tocmai fusese ales, deși tocmai fusese adus, prin vot popular, la putere. „Power to the people“? Nu, de data

aceasta poporul este cel neîncetat chemat, somat, implorat să dea putere puterii: „Power to the Power!“

Ciudat enunț, stranie solicitare, oricum am interpreta-o: fie ca voință și ca aviditate nemăsurată, periculoasă, de putere, cum au spus cei mai mulți, în special analiștii și contraconcurenții politici bătuți măr, lăsați pe margine de Băsescu, fie ca un strigăt „structural“, „impersonal“ al unei puteri, care întotdeauna, în democrațiile formale moderne, sau poate doar accidental în România, deși întemeiată, constituită prin vot, este goală, neputincioasă, un simplu „rol“ greu, imposibil de jucat, redus la o mască.

Indiferent de motive, oculte și personale, sau, dimpotrivă, structural-istorice, personajul politic Traian Băsescu, chiar și atunci când câștigă (și câștigă, iată, irezistibil, întotdeauna, în mod compulsiv), cere, ciudat, *putere în plus*, un plus de putere, tot mai multă putere, după unii, sau putere pur și simplu, ca atare, în sine - Puterea! -, reclamând lipsa de putere efectivă

a Puterii, neutralizarea și golirea de conținut a puterii în democrație, rămasă simplu „cadru“ de exercitare în gol. Sau, cum spuneam, incapacitatea democrației românești de a-și da, politic, putere, de a defini, de a-și găsi un mod deopotrivă modern și specific al puterii.

Poate exista putere efectivă, plină, de

vizor

în democrație? Sau „separația puterii constitutive pentru orice regim democratic, constituie constituțional puterea? Sau nu vorba decât de o nepricepere a personajului istoric Băsescu de a înțelege puterea modernă de a exercita modern puterea? Întâmplare fatalitate?

(continuare în pagina 12)

**BANCA
COMERCIALA
ROMANA**

Sponsorizare de la
*Banca Comerciala
Romana*

stelian tăbăraș

„Mergem spre Bar, în Podolia“ - zice cronicarul înainte de a descrie grozavia lăcustelor; Mergem cu un tren de noapte între Varșovia și Cracovia... zic eu înainte de a fi făcut o constatare, nu mai puțin spectaculoasă, ba chiar - judecând după semnificație - mai plină de învățăminte. Era în 1987...

Mă chinușem, la lumina chioară a compartimentului, să-mi însușesc, forțat de împrejurări, măcar unele cuvinte sau expresii dintr-un ghid de conversație româno-polon. „Proșe pane“, m-am adresat unui bătrânel scofâlcit, îmbrăcat modest, dar îngrijit - fost profesor (aveam să constat după ce am trecut totuși la un dialog normal, în germană). Trebuia să aflu cum pot ajunge la hotelul care nu-mi era doar locul de cazare, ci găzduia și „statul major“ al unui festival și concurs de filme scurtmetraj. Mi-a spus să mă țin după el până într-o stație, capăt de autobuze; loc destul de întunecat și neamanajat, cum mai e și pe la

veni spre mine, beat cîrță, un uriaș de vreo metri, cu palma întinsă, în care mai era multă toilită o bancnotă. Gestul clar al cerșetorului specializat... la vodcă. Sau poate funcționa acolo, ca în Rusia, obiceiul de a cumpra împreună cu alții o sticlă de vodcă și de a o împărți pe trotuar, făcând-o ștafetă. Aveam să văd că prețul se împarte la șaisprezece - atâtea găluri are o sticlă băută în drum -, fiind consumând după cât a dat.

Omul „meu“ avea însă o evidentă agilitate, de-a-proape i se vedeau ochii împănate, iar vocea îi era mai mult un grol. Viciul intrase în faza de indignare a celui care n-are bani față de cel ce (totuși) are. Scară iminent. M-am retras doi pași, târându-mă bagajul.

Atunci s-a produs minunea: prin semnificativă a reapărut în fugă profesorul pensiv de care abia mă despărțisem: L-a luat pe ușa într-o aversă de cuvinte decisive - probabil că le face nația de răs sau ceva în genul acesta - ba chiar l-a apucat de braț și l-a tras de pe peron. Deconcertat, uriașul agresiv părăsind locul, bolborosind niște înjurături în limba lui Sobietki. Pensionarul a așteptat până mi-am luat biletul, ca nu cumva casierul văzându-mă necunosător de zloți, să mă înșele.

Rar am avut prilejul să constat ce fel de putere emana un firav intelectual în fața unei brute dezlănțuite. Ulterior mi-am amintit definiția dată de Descartes intelectualului... Și, tristete, m-am gândit că la noi, în România, martorii unor asemenea întâmplări ar fi „privitori ca la teatru“ cum un străin e înconjurat de cerșetori la gară sau în aeroport, cum se întâmplă hamalii șantajști cu o mână de căruciorul bagaje, ca să pretindă la sfârșit că l-au împins ei, cum taximetristii cer cu nonșalanță o sumă de euro până în centru, celui venit pe prima oară în România... „Unde ni sunt“... în fața intelectualii pensionari... care să riposteze grozav la întrebarea: lăncii agresive?

nocturne

autobazele noastre. După ce i-am mulțumit și el a dispărut pe alt peron - rămăsese problema inhibantă a cumpărării biletului cu acei zloți atât de devalorizați, că nici drept fise telefonice nu se mai puteau folosi. Era imposibil să-i introduci în aparat atât de repede, succesiv, încât convorbirea să nu se întrerupă. O pășisem pe pielea mea la Varșovia, chiar în centru, lângă palatul lui... Penderețki.

Am descoperit un chioșc de bilete în care vânzătorul se mai ajuta și de o lanternă - mde, nemiloasa ultimă fază a comunismului, faza contoarelor. Foșgăiam banii - nici nu-i cunoșteam ca lumea - când, de la câțiva pași,

Director:

Marius Tupan

Colectivul de editare:

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

*Revista este membră a Asociației
Revistelor, Imprimeriilor și Editu-
rilor Literare (A.R.I.E.L.),
înființată în baza Hotărârii
judecătorești și recunoscută
de Ministerul Culturii și Cultelor*

*Revista „Luceafărul“ este editată
de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la
Uniunea Scriitorilor din România
NU și de la Ministerul Culturii și al
Cultelor*

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133. București, sector 1,
telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala
sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO17RNCB0072049692900001

Cont în valută: RO87RNCB0072049692900001

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele
RODIPET și la oficiile postale din țară.
Revista noastră este înscrisă în Catalogul
publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C.
Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere nr. 1,
Corp B, Sector 1, București, România la P.O. Box
33-57, la fax 0040-3187002, sau e-mail:
abonamente@rodipet.ro, subscriptions@rodipet.ro
sau on line la adresa www.rodipet.ro

la limită

Dictaturile mileniului care abia a început, dictaturile post-moderne - mai corect spus post-post-moderne -, vor fi condiții percepute, de către generații lor, drept experiențe istorice deosebit de plăcute; ele se vor generaliza și vor câștiga planeta și nimeni nu va putea să dori - sau acei puțini care vor dori nu vor avea nicio șansă de reușită - să le împiedice. În *Brave New World revisited*, Aldous Huxley încerca, la începutul epocii post-industriale în Uniunea Sovietică, să avertizeze lumea de faptul că el, și nu George Orwell, avusese dreptate anticipând (în *Brave New World*) asupra dezvoltării totalitarismelor viitorului. „Temul sălbatic opresiv din 1984 lasă locul, în spațiul comunist, unei forme de control și condiționare mai curând tehnocratică, manipulative și perversă, de o precizie sporită în raport cu metodele primitive nemijlocit criminale utilizate de un *Big Brother*“. În fapt, atât lumea

porului „pentru ca preocuparea pentru ziua de mâine să îl facă să abandoneze interesul îndreptat către problemele vieții publice“ și găsirea unor dușmani, spre a se face util. Iată, deci, principiile decisive pentru condiționarea și manipularea popoarelor de către dictatori, relevante și enunțate încă de la începuturile celor mai mari culturi; nu acesta este viitorul totalitarismului în mileniul trei, ci umplerea conștiințelor cu minus-conștiință, cu anticonștiință.

În ce anume constă anticonștiința? Într-o cantitate infinită, eclectică, haotică, de fragmente ale conștiinței, schije provenind din aceasta, precum în fluxul gândirii și discursului schizofren, bucăți cu aparența unor informații, desprinse de orice urmă de ancorare în morală și stil, cele două mecanisme de structurare a vieții spirituale, ambele reprezentând prețul acordat de un subiect existenței unui alt subiect și întâlnirii sale cu acesta. T.S. Eliot scrie „unde este viața pe care am pierdut-o în cunoaștere, unde este cunoașterea pe care am pierdut-o informându-ne?“ Nu existăm fără informație - informația excesivă, neintegrată și nesistemabilă blochează

Realul care întârzie (sau nu întârzie) să se îndeplinească

Marius Traian Dragomir

vechii, cât și universul lui Huxley au fost distruse, însă, în modul cel mai evident, ele nu mai pot spune absolut nimic interesant niciunui eventual amator de a surprinde o dominație de proporții asupra celorlalte popoare, națiuni, grupuri umane sau, în orice caz, în limitele ușor de atins, odată procesul de deșănțare, a umanității. Va fi vorba de dictatură, fără opresiune, fără terorizarea marilor grupuri umane, fără înfrângerea voinței acestora, dar și fără obținerea obștirii lor, pe scurt, fără nimic. Toți conștientizatorii autoritari (sau supraautoritari) ai societății și-au bazat dictatul asupra ființelor umane pe distrugerea, în conștiința acestora - care, astfel înceta să mai fie conștiință -, a oricărei formule axiologice existente, respectiv a tuturor valorilor, inversarea plusului și minusului în calitatea umană, pe anti-selecție, pe prostire. Tse, al cărui geniu incomparabil nu îi permitea să se îndoiască, probabil, și o concepție demotivată asupra existenței statale, spunea: „Poporul goleşte-i mintea, întărește-i mușchii și umple-i stomacul“. Să înțelegem această recomandare în sensul moral (imoral) de astăzi? - există însă și posibilitatea ca ea să fi fost, în intenție, binevoitoare la adresa oamenilor, a celor care alcătuiesc o societate aflată pe calea civilizației, merită să sperăm că a goli mintea maselor înmărmăzate, pentru mai mult decât genialul filosof chinez, a crea acele conștiințe simple și numeroase („cei săraci cu duhul“), care se referă la *Predica de pe munte* și cărora le va reveni împărăția Cerurilor, având astfel parte de prima dintre scrierile evanghelice. Platon afirmă că prilejul lucrurilor pe care le face tiranul, odată ce a luat conducerea, sunt sărăcirea po-

insă viața, suprimă existența; biochimistii cunosc fenomenul, în varianta sa cea mai simplă: este mecanismul de inhibiție enzimatică prin substrat - prea mult material pus la dispoziția unor molecule de enzimă ajung să le inhibe total pe acestea „Prea mult impozit ucide impozitul“, s-a arătat; „prea multă știință ajunge la prostie“ - afirma altădată poporul. Am asistat cândva, la Madrid, la spectacolul unui fabulos scamator francez - vorbind continuu a parcurs întreaga sală, printre spectatori, la sfârșitul traseului adunase public zeci de ceasuri fără ca păcăliții (unul era chiar un partener de masă al meu) să fi observat, între timp, ceva. Mediile moderne, ca și politicienii lumii actuale, ajung nu rareori să conducă lumea după metoda scamatorului din Spania: alterând starea de conștiință a umanității prin enormitatea discursurilor, prin stupiditatea acestora, prin caracterul lor neîntrerupt, surprinzător și banal, tulburător și hipnotic, fals, pățimaș, autentic trivial - totul devine informație și experiență de mahala, referire la trup, care nu mai este „templul lui Cristos“, ci instrumentul unei instinctualități căzute în ridicol.

G. Călinescu încearcă, în lucrarea sa despre Ion Creangă, să apere condiția de scriitor cult a marelui povestitor spunând că acesta este „un erudit al științelor rurale“. Parafrazând, fără a atinge în niciun mod aprecierea calității celor doi scriitori români, să observăm că omul de mâine devine, prin aflul de informație lansat încă de acum asupra sa, un erudit al științelor scatologice, al coproștiințelor, al aberațiilor sexuale de nivel oligofren, un erudit al potențialului de vulgaritate existând în omul care își dizolvă spiritul în vacarmul nonsensului. Se crează, în acest fel, subiectul ideal pentru dictaturile viitorului, unui viitor care pare, din ce în ce mai mult, prezent.

acolade

Se citește!

Marius Traian Dragomir

Unii comentatori (și cârtitori!) ne avertizează pe unde magnetice și pe unde mai pot că ar fi pierit gustul pentru literatură, fiindcă, dragă Doamne, televizorul și alte aparate electronice i-ar fi acaparat pe pământeni, încât aceștia ar fi început să ignore programatic tipăriturile, pronosticându-le chiar decesul. În corul lor se strecoară și câțiva colegi de-ai noștri, preinși istorici, care, deși aruncă pe piață tîmuri sălcii, se cred obligați să aibă opinii tranșante, discutabile în mare parte. Cea mai aberantă e aceea prin care-i învinuiesc pe profesorii de specialitate: cică n-ar fi capabili să orienteze tinerii spre lecturile importante, fiindcă nici ei n-ar avea pregătirea necesară să le poată tălmăci. Mai mult, îi bănuiesc de superficialitate și comoditate, interesați fiind doar de salarii. La timpul convenit, am avut reacții peotriva ofensivei lor, căci acei dascăli rămân în continuare colegii noștri (cei care avem studii superioare), absolvind o facultate de filologie din vocație, ci nu doar din nevoia de a căpăta și ei o diplomă. Demersul nostru nu a fost contrazis, dar nici aplaudat, fiindcă inerția și indiferența rămân două stări în care se complac destui intelectuali. Apoi, propagandiștii lamentațiilor par a căpăta întotdeauna un mai mare credit decât cei care gîndesc pozitiv și cu un reținut optimism. Nu pentru că așa le e firea, ci stimulați de situațiile de pe teren.

Cam în fiecare oraș mai important al țării există un nucleu de literați, binecunoscuți zonei, un cenușar literar, reviste de cultură, unele chiar finanțate de forurile locale, care stimulează potențialul spiritual, tinerele talente. Am mai scris și cu alte prilejuri despre nevoia oamenilor de a se exprima, în ciuda unui climat ostil creației veritabile. În aceste cazuri, arta nu e un moft, ci o necesitate împotriva căreia nu acționează nici un leac. Greu te poți vindeca de o astfel de boală, cronicizată la unii. Am constatat toate acestea în mai multe rânduri, deplasându-ne în teritoriu. De curând, am recidivat.

Puține licee din țară rivalizează cu cel din Craiova, numit „Elena Cuza“. La o întâlnire cu elevii, te simți asaltat de întrebări pertinente și îndrăznețe, semn că tinerii cititori nu-s stimulați doar de curiozitate, ci, îndeosebi, interesați de cursul literaturii actuale, în care par desigur inițiatii în mare parte. În astfel de cazuri, putem vorbi de confruntări benefice. Cine le-a insuflat dragostea pentru actul creator? Desigur, un profesor hărăzit, el însuși un prozator robust, Florin Logreșteanu, care infirmă teza colegului meu grăbit, enunțată cu emfază. Fiecare poate luneca într-o confuzie, însă e foarte grav să întârzie în ea. Cu tactu-i binecunoscut, profesorul craiovean pregătește atent fiecare întâlnire, aducând în fața elevilor comentatori responsabili, serioși, un Mircea Moisa, un Petre Ciobanu, la origine profesori, care pot eclipsa mulți analiști cu pretenții: fiindcă au bunul obicei să citească în întregime operele, nu fragmentar, năravul multor critici de la centru. Acestora li se alătură un alt profesor din Filași, Costinel Popescu, ale cărui interpretări critice surprind plăcut auditoriul.

După astfel de întâmplări remarcabile, pier sentimentele contradictorii. Cu tot asaltul undelor magnetice și al prejudecăților actuale, cu toate tentațiile emisiunilor vulgare, de obicei, lecturile sistematice și profitabile al oamenilor din provincie îți asigură un confort spiritual asupra căruia trebuie să revenim mai des prin foiletoanele noastre.

Poet sub vremuri

În timpuri amnezice și grăbite e o floare rară consecvența. Trăim în epoca (a)salturilor, a schimbărilor bruște de macaz, la care nici măcar criticii și istoricii literari buni n-au rămas imuni. Pe când unii sar cu dezinvoltură de la Mircea Ivănescu la Ion Pillat, ori de la Ion Creangă la Platon Pardău, Liviu Grăsoiu rămâne adeptul constanței, săpând practic în același filon. Într-o viață de comentator întinsă pe 30 de ani, adică pe durata unei generații, dacă ne gândim la Thibaudet, a publicat patru monografii dedicate unor autori de valoare medie. Ei sunt Șt.O. Iosif, G. Topârceanu și (de curând) Emil Giurgiuca, excepția (care și infirmă și confirmă regula!) fiind Vasile Voiculescu. Înțelept și senin, cu o bună înțelegere a rosturilor istoriei literare, monografistul știe că o literatură nu e doar o sumă de vârfuri, ci un corpus, o construcție organică, o natură secundă în care munții, colinele și văile au armonia și alfabetul lor secret.

Se mai vede din această simplă enumerare a „subiecților” săi că Liviu Grăsoiu

galaxia cărților

este un critic de poezie, specialitate dificilă, care cere lecturi întinse, ureche fină, memoria sonorilor fundamentale și - lucru greu, numai la îndemâna celor puțini - arta citatului, știința de a defini discursul unui poet cu chiar materialul său. Într-un pasaj emblematic al noii sale cărți, criticul spune, de altfel cam surprinzător pentru esteții de ultimă oră, că „inefabilul nu poate și nu trebuie (să fie) analizat, descompus tehnic, ci, pur și simplu, reprodus.” Dar cine-i citește cărțile descoperă sub fraza solemnă, demonstrativă, un analist și un polemist.

Liviu Grăsoiu este exegetul justițiar al celor „rău iubiți”, neglijați, expediați cu suficiență, e adversarul „ideilor primite” și avocatul scriitorilor minimalizați prin sentințe, nu prin analize. Că, în plină pledoarie, avocatul adoptă și inflexiunile procurorului, că polemizează cu preopiniență, contestând probatoriul sumar din „dosar”, nu trebuie să mire. Anii confirmă valoarea doar când aceasta e explicată, pusă sub fasciculul analitic și raportată la context.

Exact asta a făcut Liviu Grăsoiu în recenta lui monografie - *Emil Giurgiuca*

sub povara vremurilor. Titlul e cu tâlc. Vremurile n-au fost bune pentru poet. „Toporul din dreapta” (fascismul revizionist maghiar) și „toporul din stânga” (primul comunism românesc, cel internaționalist, când patriotismul era o crimă) au stat îndelung lângă tâmplele lui. De primul a scăpat fugind peste munți, în România ciuită, de unde s-a întors la paradisul pierdut din Diviciorii Mari doar pe „podul de argint” al închipuirii; de-al doilea s-a ferit refugiindu-se în traducerea... poezilor maghiari. Straniu caz de strecurare printre munții ce se băteau în capete și e cu atât mai stimabilă performanța scriitorului de a aduce spre noi, în clipe faste, apa vie a versului clasic, mesaje imemorabile din „plaiul său de har și de amar!” Circumstanțele istorice dure, amnezia prietenilor din tinerețe, refuzul plierii și-al compromisului explică de ce Emil Giurgiuca a publicat puțin și, fatală consecință, a fost receptat cu zgârcenie.

Liviu Grăsoiu a avut ca materie de studiu numai șapte volume de poezie, dintre care două erau antologii. În plus, Emil Giurgiuca a fost (și el!) constant, previzibil în parnasianismul lui nobil, de „meșteșugar iscusit”, cum îl considera Perpessicius, lipsa fracturilor (cu excepția aceleia reflectate în placheta *Dincolo de pădure*, din 1943) nefavorizând speculația critică, pluralitatea perspectivelor.

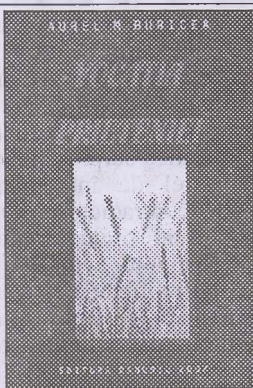
Incomoda situație - pentru un critic - a fost înfruntată ingenios de Liviu Grăsoiu. Edificiul central, adică studiul discursului liric, văzut ca „un joc de flăcări albe”, e completat cu două contraforturi. Unul e consacrat reconstituirii diagramei existențiale, al doilea capitol al cărții intitulându-se *O viață sub povara vremurilor*. Nu e refacere exhaustivă, didactică și monotonă, ci una alertă, axată pe anii definatori pentru devenirea poetului. Prin eliminarea balastului factologic, silueta acestuia câștigă în înălțime și exactitate. Demn, în divorț cu vremurile, chiar în răspăr cu ele, Emil Giurgiuca a rămas fidel poeziei, fără a face reverențe în fața circumstanțelor. Ceea ce nu înseamnă că le-a evitat cu totul, cum dă de înțeles exegetul său. În *Literatura română între cele două războaie*, Ov.S. Crohmălniceanu, unul dintre actorii importanți - în plan literar - care-au jucat în atrocea „comedie în fond” a comunismului, s-a grăbit chiar să semnaleze cu o satisfacție rea, că în *Poemele verii* (1964) și în *Cântece de țară* (1967) „Emil Giurgiuca se bucură să surprindă înnoirile care au schimbat fața satelor și orașelor patriei și să glorifice spiritul înfăptuitor al unor asemenea prefaceri revoluționare.”

Al doilea „contrafort” ridicat de Liviu Grăsoiu este substanțiala *Addenda* în care sunt restituite posterității eseuri exemplare, articole, prefete ale publicistului Emil Giurgiuca. Ele dezvăluie un cărturar cu cultură solidă și cu un excepțional bucurăsim simț care l-au împiedicat să cadă în capcana tribalismului. Când semnala, numărul 2 al *Abecedarului*, că „Ardeau n-a oferit un bun teren pentru nobila artă (a poeziei) și n-a reținut pe cântărețul poetul rostea un mare adevăr. În lumina pragmatică de peste munți cultura a fost întâmpinată, multă vreme, cu vizibilă reticență. Să ne amintim că țăraniile din Valea Gurghiului îl reclamau la „domnișorii unguri pe „pătrupopol” Petru Maior pentru că îi „obliga” să învețe scrisul și cititul. Cartea lui *Istoria pentru începutul românilor în Dachia* (1814) a zăcut, scria Brișu (și el acuzat de conaționali ardeleani că ar fi câștigat bani din editări) zeci de ani în lăzi. A avut însă ecou peste munți în lumea „miticilor”, redutabili consumatori de cultură. Sunt amănunte care trebuie spuse iarăși celor care exaltă transilvanismul, uitând că, fără receptorii „sudist” mesajul Școlii Ardelene ar fi răsunat în pustiu. Publicistica lui Emil Giurgiuca, care nu s-a sfiit să rostească adevăruri incomode, s-ar cuveni și ea reeditată. Poate că tot domnul Liviu Grăsoiu o va face.

Revenind la miezul cărții, cum îl vede istoricul și criticul literar Liviu Grăsoiu: „agrestul și panteistul poet ardelean?” Viziunea lui, Emil Giurgiuca a conjugat două opțiuni estetice aparent antitetice: *romantismul și parnasianismul*. A doilea este prevalentă și asta explică turnura clasică a poeziei din *Anotimpuri*, *Poemele verii* și chiar din *Semne pe scut*. Ca avatar târziu al clasicismului, parnasianismul impunea redescoperirea senzației, a vizibilității și corporalității, a fanteziei. Dacă romanticii spiritualizau poemul, optând pentru metafizic, în dauna naturalului și materialului, neoclasicii repun în dreptul aceste elemente reprimite pe parcursul revoluției romantice. Sesizând „plăceri contopirii cu peisajul”, voluptatea „călătoriei în natura concretă”, cultul luminii Liviu Grăsoiu identifică filoanele aurifere ale unei creații care abia acum e citită dintr-o perspectivă largă, exactă, comprehensivă. Eliberându-l postum pe accendat Carducci ardelean de „povara vremurilor” dar și de aceea a poncifelor critice, el a scris o carte echilibrată și justițiară în același timp, care se citește cu interes.

(ioan adam)

1) **Vocația prieteniei**
(Aurel M. Buricea)
Editura Danubiu

2) **Viața sărind la gâtul întâmplării**
(Titu Dinuț)
Editura Primer

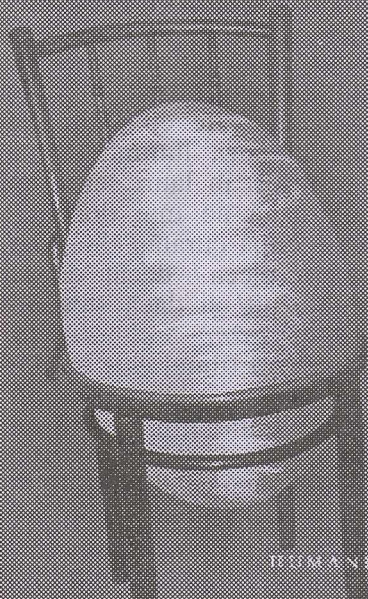
3) **Căderea Bastiliei**
(Horia Gârbea)
Editura Corint

Nichita Stănescu, 11 elegii

Nu m-aș grăbi să văd în *11 elegii* (1966, reeditare Humanitas, 2007) un volum unitar ca viziune poetică, adică o entuală onto-cosmologie tipic stănesciană. Ea există, dar nu aici sau, mai grabă, și aici, și în alte volume. Destui tici s-au oprit asupra elegiilor, încercând să extragă din ele articulațiile unui imar închegat sau să străvadă măcar o enție preliminară de-a rescrie liric gmente de filosofie platonice-hegeliană. adevărat că, după extrem de originala radă de elan juvenil din *Sensul iubirii*

Nichita Stănescu 11 elegii

(1960) sau din *O viziune a sentimentelor* (1964), *11 elegii* cade ca un trăsnet nu ar în evoluția poeziei lui Stănescu, ci și poezia românească, în general. Poate ar Ion Barbu, cel din *Joc secund*, să mai avut înainte curajul unor propoziții atât aride, atât de concentrate ca sens, în atât puține cuvinte. Volumul prelungește la trem intelectualismul experimental încă născut din *Dreptul la timp* (1965) și anunță itoarele exerciții lirice abstracte, pe plin mature estetic din, să zicem, *Laus olemaei* (1968). Cele douăsprezece oeme din plachetă poartă dedicații asterioase, combinație de retorică filosofică și de patetism liric (*Lui Vasile Pârvan, contemplant, criză de timp și iar contemplant, Lupta dintre visceral și real, Azia, Sunt*), iar încadrarea în „elegie” gerează ca însuși demitizarea modernist-zie a unei specii literare sobre.

Nu despre moarte și tristețea efeme-lui e vorba în texte, ci despre imposi-litatea de-a depăși fragmentarismul inoășterii, redundanța limbajului și racterul limitat al facultăților sufletului. i recunoaștem, o premieră poetică mânească, atât prin melanjul dintre forța

formulistică și tonul incantatoriu, cât și prin densitatea simbolică și ineditul trimiterilor intertextuale din palimpsestul poemelor.

Volumul pare mai degrabă o antologie de exerciții speculative și deloc unitare, pe o gamă tematică legată de imposibilitatea de a depăși dualitățile inerente condiției umane: eu-sine, eu-lume, cuvânt-realitate, trup-suflet, naștere-moarte, exterior-interior, tot-unu. E o imposibilitate resimțită ca boală existențială, poate de aici și pretinsul ton elegiac. E-adevărat că o mulțime de obsesii și „imagini” stănesciene vor trece în volumele de mai târziu (oul, aripa, mâna ca organ de cunoaștere, ochiul, litera A ca semn al genezei rostirii, punctul ca sinteză primordială a tuturor formelor, sfera). *Elegia întâia*, închinată lui Dedal, vorbește despre un „el” nelimitat de vreun eu, de spațiu și de timp, de sex, de logică și de sens, un „el”-artist, fără alteritate, ca o sferă „care are cel mai mult trup învelit cu cea mai strâmtă piele”: „El începe cu sine și sfârșește/ cu sine./ Nu-l vestește nici o aură, nu-l/ urmează nici o coadă de cometă.// Din el nu străbate-n afară/ nimic; de aceea nu are chip/ și nici formă...”. *Elegia a doua* trimite la pan-religiozitatea getică, pentru că orice deschidere în trup (o tăietură, un ochi) sau în peisaj (o piatră crăpată, un pod rupt) e populată de un zeu.

Nostalgia pierderii sacralului contribuie și ea la șirul de boli dialectice din volum. *Elegia a treia* e, poate, cea mai discursivă, alături de *Elegia a zecea* și de *Elegia a unsprezecea*, servind aceeași ontologie lirică, născută din apropierea și din retragerea succesivă din fața realității (numite „contemplare” și „criză de timp”), pentru a o reconstrui vizionar și proaspăt, ca o „intrare în muncile de primăvară”. E o lume de obiecte și ființe străni („blânde ouă, locuind un miez de meteor spart”, „fluviu de păsări murind, pe care vor lansa bărci ascuțite barbarii”), pentru care e nevoie de alte organe de simț („neazul, nevăzul, nemirosul, negustul, nepipăitul”) și de altă ierarhie a definițiilor limbii („mă doare că mărul e măr./ sunt bolnav de sâmburi și de pietre./ de patru roți, de ploaia mărunță/ de meteoriti, de corturi, de pietre”). Dar „recăderea în starea de om” aduce conștiința posesiei trupului acesta și, implicit, așteptarea primenirii lui pentru noi înțelesuri: „...trup ciudat, trup asimetric./ mirat de el însuși/ în prezența sferelor./ mirat stând în fața soarelui./ așteptând cu răbdare să-i crească luminii/ un trup pe măsură”.

Încercarea de a depăși fragmentarismul general se concretizează și în evaziune. Spațiile utopice ale poetului sunt, pe de o parte, și greu de intuit, profund misterioase și atavice („dar nu-mi puteam aminti nimic/ Doar atât - că am atins/ pe Altceva, pe Altceva, pe Altunde./ care, știindu-mă, m-au respins”), dar, pe de altă parte, și substituibile cu unele cunoscute.

În *Elegia a patra*, Evul Mediu (prin proliferarea-rea gnostică și religioasă, un timp al vizionarismului absolut) s-a retras în trupul poetului, transformându-l, prăbușindu-l în somn, făcându-l să vadă realitatea arzând pe ruguri, spre a se naște o alta, care să depășească „durerea ruperii în două

a lumii” (exemplificată prin simetriile aceluiași trup: două timpane, doi ochi, două nări, două sexe). *Elegia a opta* proiectează în Hiperboreea înghețată amestecul de regnuri și de etaje ale universului, pentru a izbi cu răceală obișnuințele percepției și pentru a eterniza în gheață o lume nouă: „Aș vrea să fugim în Hiperboreea/ și să te nasc viu./ asemenea cerboaiței, pe zăpadă./ în timp ce aleargă și urlă/ cu sunetele lungi atârinate de stelele nopții.// La frig cu noi și la gheață!/ Îmi voi dezbrăca trupul/ și voi plonja în ape, cu sufletul neapărat./ luându-mi drept limită/ animalele mării”. E aici o întoarcere la haosul primordial acvatic, la cel de dinaintea genezei, când sufletul, el însuși inexistent, nu putea contempla o realitate care nu se formase încă. Primordium-ul e evocat și în *Elegia a noua* prin simbolul oului.

Totul e acolo potențial: „sinele stă lângă sine”, zborul e „sentimentul unei aripi”, vederea e „senzația de ochi”. Nașterea aruncă ființa nu spre un afară, ci tot spre un înăuntru, într-un alt ou, mai mare. Evadarea din limitele strânte ale trupului, percepția unei alte lumi par, astfel, imposibile: „Numai din somn/ se poate trezi fiecare, - din coaja vieții nicoi unu./ niciodată”. În lipsa metamorfozei

galaxia cărților

ființei și a lumii, rămâne doar proiectul estetic al unui cosmos cu un infinit de posibilități de existență, construit cu un uriaș efort lingvistic și cu sacrificiul naivității. Imaginea mâinii hiper-ramificate din *Elegia a șaptea* e cea mai bună metaforă a poeziei de a ști totul și de-a depăși prezența oboșitoare și banală a aceluiași univers: „Întind o mână, care-n loc de degete/ are cinci mâini./ care-n loc de degete/ au cinci mâini, care/ în loc de degete/ au cinci mâini.// Totul pentru a îmbrățișa/ amănunțit totul./ pentru a pipăi nenăscutele privescătoare și a le zgâria/ până la sânge/ cu o prezență”.

Omul-fantă, singurul poem plasat de autor în volum în afara celor 11 elegii, decantează cel mai bine proiectul ontologic stănescian. Omul-fantă e exact spiritul care, în mișcarea sa de autodezvăluire (poemul e închinat lui Hegel), cuprinde totul, trupurile, ideile, limbajul, toată realitatea prezentă și posibilă. El „are îndepărtate origini”, vine „din afară” și chiar „din afara lui însuși”, „ia ființă venind” și „adulmecă existența și ia naștere lăsându-se devorat de ea”, „face înconjurul lumii și există numai cât să ia cunoștință de existență”, „moare ca să ia cunoștință de moarte” și „se lasă respirat și la rândul lui respiră”, are retina lipită de lucruri și, în fine, trăiește acolo unde „totul e lipit de tot”.

Conceptualizante și aproape sibilinice, textele din *11 elegii* se constituie, încă, într-una din cele mai interesante experimente poetice românești.

(adrian g. romila)

Toposuri afective

Cunoscut mai ales ca istoric literar, prin lucrări precum *Județul Teleorman. Dicționar bibliografic* (1996) și *Dicționarul scriitorilor și publiciștilor teleormăneni* (2005), la care se adaugă *Eminescu și Teleormanul* (2000; ed. a doua rev. și adăug., în 2006), Stan V. Cristea ambiționează să-și convingă cititorii și prin creațiile sale lirice. Trei volume de versuri, *Vârsta mă arde* (1987), *Străluminări* (1996), *Neliniște și fluturi* (1999), trasează un drum al poetului de la *poezie* la *poemozie*, conțurată și prin recenta ediție antologică, *Poemozii* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2005), alcătuită din trei volume bibliofile - *Stemele din lauri*, *Rătăcirii în ispită*, *Aprinderea de vise*.

Poetul propune termenul de *poemozie*, cuvânt creat prin sudura altor două - *poem* și *poezie*, conținutul său noțional sugerând raportul dintre *eu* și *cuvânt* (logos), dintre *eu* și *lume*. Așadar, poezia nu este mereu autoreferențială ori strict confesivă, mărturisind modul în care eul vibrează la cântecele firii, poezia nu "povestește" doar despre experiențele eului, cât și despre lumea în care trăiește. Eul *se po-*

"Iarba timpului respiră văzul/ pe buza unei stele purpurii,/ unde cresc îngerii serii" (*Unde cresc îngerii*). Alteori, timpul "înalt ca un mire", materializat, "bătând tactul pe masă", "în noaptea nunții", a nunții necesare, a comuniunii așadar, devine eul însuși: "devine chipul meu, strigat/ de cei rămași în sirenă!..." (*Bătând tactul*).

Descântul, arderea, focul, vraja, lumânarea, lumina, visul sunt toposuri afective într-un univers interior ale cărui sensuri sunt căutate pentru a armoniza lumina interioară cu lumina universală. Căderea în vis este o cădere în virtual, în ficțiune: "Fiorii mă-ntemniță-n greșeală,/ pasăre albă - și de început să-ți cânt,/ miresmele din zări îmi cer vamă,/ iar peste ochi îmi lunecă un sfânt;/ miros a zi potecile cutreierate;/ pe buze, lumea a-ngenuncheat târziu;/ eu cad din vis, cum cade din ceruri/ o pasăre Colibri - și alb încep să fiu..." (*Eu cad din vis*). "Arderile" atât de puternice determină percepția în străluminări a lumii. Trăirile interioare nu echivalează, în intensitate, cu trăirile exterioare. Rațiunea ordonatoare intervine ca o cenzură. Afectele deschid drumuri în interior: "nu e, însă, chipul meu aici;/ el, se pare, e printre vâpăi,/ arzând, când se-nmoaie lumina/ și cade peste irișii săi..." (*E printre vâpăi*). Pierderile, amneziile sunt, de fapt, anamneze. Eul își intuiește destinul: "...mamă, eu am uitat cine sunt/ și vârsta uite cum mă doare!/ numai în steaua mea polară/ mai strigă un biet copil,/ că sunt bolnav de-o gravă/ alunecare în destin..." (*Am uitat cine sunt*).

Nordul, cu atmosfera rece, cu lumina strălucitoare, dar glacială, septentrională, echivalând cu spiritul rațional al ordinii nu realizează opoziții cu sudul afectului, al expansiunii sentimentului, al exuberanței. Între nord și sud, așadar între clasicism și romantism, atitudini fundamentale ale omului în fața existenței, poetul a ales să fie clasic: "Teii, cât vor sta în floare,/ ingenios și cum li-e vina,/ vor înclina spre chipul meu/ nordu-abia atins cu mâna;/ sunetul clipei, căzând în grabă/ pe floarea plină de miresme,/ va presimți că sunt surprins/ și-am făcut un semn la glezne..." (*Nordu-abia atins*). El își stăpânește herghelia de impulsuri și instincte, lăsându-se modelaț de rațiune ca putere gânditoare.

"Îmbolnăvit de vise", de ficțiune, de fantezie, de creație, deci de adevărul de

dincolo de hotarele vizibile ale lumii care descinde dintr-un eres divinității, caută, printre "cioburi de văz", un secol într-o lume labirintică: "...eu rămân același îmbolnăvit de vise,/ buimăc de-atâția fluturi/ și de atâtea nopți închise..." (*Îmbolnăvit de vise*). Există un refuz absolut al lumii, al realității celei de toate zilele care duce veacul sub semnul profanului. Acest sistem de referință, care prinde în determinismul lui, învâluie, senzația plenară e aceea de nuanță cosmică. Lumea este "mireasa" care ademeneste "între roze de paradisi care supraveghează" "lunga zbatere" "Sub vâlul zilei", sub/în lumina orizontoare, zac ascunse luminile, sensurile. În această lume atât de materială și atât de reală, cu topoi săi - teiul, salcâmul, strada, orașul, povestea eului și creația are totuși ritmuri ritualice. Acest ceremonial, personajele sunt lumina, cuvântul, laurul, iar senzația dominantă - setea ca sugestie intensității dorinței de cunoaștere. Cunoașterea rațională și cunoașterea poetică intră ca posibilități în vederi eului: "A fost să fie cuvântul cel urcând,/ între chipuri, lumină de vară până ce va-nflori în lauri setea,/ până ce vârsta n-o să ne mai doară;/ și rămas să fie clipa curată,/ din albul să nu putem pleca,/ decât de va ochiul nehibzuit/ și dacă steaua s'întuneca..." (*Până ce va-nflori*). Totodată, plânsul ființei este unul interior, provenit dintr-o absență, dintr-un dezacord: "Nunta îmi îmbujorează ochii.../ eu n-o mai colind cu băieții doar plâng; de-atâtea clipe, însă,/ n-am reasa nu știe cine-am să fiu,/ nici cu căluții mei de ceară/ vor mușca din corul străveziiu..." (*De-atâtea indiscreții*).

Stan V. Cristea propune o formă nouă - *poemozia* - prin care receptivitatea sinestezică a *corolei de minuni a lumii* să devină, prin apropiere, mai clară. Dincolo de formă, însă, conținutul mărturisește despre aceleași probleme eterne, aceleași *blestamate probleme insolubile* cărora eul, scormonitor, intuiește înțeleșurile fără a le prinde ziceri tipice, absolute. Sensurile ultimului ale lumii nu se revelează. De aceea căutarea înfrigurată a poetului poartă o continuare.

(ana dobrota)

galaxia cărților

...vestește, dar și povestește. Referentul este atât eul, cât și lumea.

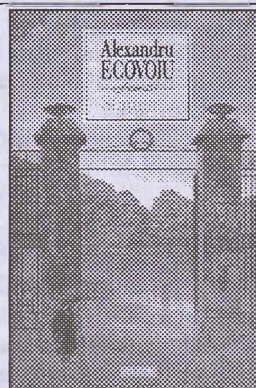
Străluminări revelatorii, deschise înțeleșurilor tainice ale lumii, poezia propune definiții care traduc modul de raportare a eului la tot ce-l înconjoară. Fiind o conștiință interogativă, poetul invocă misterele, răspunsurile putând fi incluse, presupuse. Mai importante decât răspunsurile sunt, totuși, întrebările. Relația cu timpul nerăbdător se tensionează prin conștientizarea raportului dintre efemer și etern: "vârsta mă arde, să fiu fericit/ la nunta tinereții mele" (*Vârsta mă arde*). Ceasul care măsoară minutele și secunde, deci timpul obiectiv, ireversibil este instrumentul asumat în durata timpului subiectiv: "ceasul le bate ora, de sus,/ plângând de singurătate..." (*Ceasul le bate ora*).

Există și durata timpului mitic:

1) **Minotaurul și floarea de crin**
(Petre Ciobanu)
Editura Ramuri

2) **Stațiunea**
(Alexandru Ecovoiu)
Editura Polirom

3) **Hamlet la Vama Veche**
(Titus Suciu)
Editura Palimpsest

De la mijlocul anilor '60, atunci când s-a produs în literatura română o adevărată explozie liberistă (nu un simplu dezgheț cum se putuse semnala mai înainte, după dispariția lui Stalin) eu, ce nu urmăream ce se scrie atunci, am simțit că vorba de o schimbare ireversibilă, legată de noua orientare mai independentă inițiată de Gheorghiu-Dej în ultimii săi ani de viață. Ca și în acesta, autorul principal al atâtor crime, ar fi voit să le facă uitate (la iertare cred că un om el nu s-a gândit niciodată), a îngăduit, în mod tacit, apariția unei noi literaturi și a avut să cadă opreliștile ridicare în calea considerării multor autori din trecut. Eu nu mă năream ce se scria atunci, dar presimțirea am avut-o încă de prin 1963, când, aflându-mă în vacanță la mare, mi-a picat în mână memoria număr dublu din „Viața românească” (iul., 1963), în care mai marele revistei, criticul S. Crohmălniceanu, schimbând de ton și de orientare, repunea în circulație pe I. Barbu (cecedat în 1961, dar nu amnistiat prin decizia de grație), acum el bucurându-se de o analiză echilibrată echivalând cu o reabilitare. Știam că rolul articolului era un executant zelos al liniilor politice; era, cum am aflat mai târziu, o înșelăciune dreaptă a lui Leonte Răutu, așa că gestul avea o semnificație ce se putea bănuși. Cu ceva luni înainte, încetase din viață V. Cioculescu, un eveniment care n-a fost menționat în presa literară, dar cazul lui este cunoscut din comun prin grabnica lui publicare și revelația și revelare a unui scriitor care abia în scuritatea semianonimatului își dăduse evărata măsură.

Recuperarea aceasta a mers galopant, ajungând și pe Blaga, Dan sau Emil Botta, dar cel mai demn de interes era apariția unor scriitori noi, cu altceva decât versificații pe teme de propagandă de partid: poezii noi au produs prin

opinii

generația lui Nichita Stănescu (pe care unii o numesc a lui Labiș) o adevărată revoluție, care avea se vestește încă din primii ani ai deceniului I. (Pe unii îi cunoscusem chiar și personal, dar să pot aprehenda plenar fenomenul renașterii poeziei românești, dar și fără a-i ignora, și i-am urmărit doar sporadic, deoarece nu mă vedea decât tangențial un prozator ca mine.)

Dar proza? Și aici apăreau unele semne nobile de tineri necunoscuți, mai puțin convinștoare ca în lirică, dar totuși încurajatoare, încercându-mi și mie interesul.

(O paranteză: în vara aceea memorabilă a anului cred 1963, când am citit numărul acela schizant de speranțe din „Viața românească”, mă aflam la mare într-un cerc de călători de vârstă, doi medici, un licențiat în drept care se duela pe tema unor traduceri din Mallarmé și Valéry pe care le încercaseră ca simpli autori de poezie; eu însumi eram *Die Verwaltung* a lui Kafka, dar o atenție comună cumpărase, printr-un capriciu de vacanță, *Risipitorii* de Marin Preda, așadar realizarea literaturii „noi”. Ea ne aducea în discuție pe plajă și ne citea printre hohote de râs unele inepte, erori de stil și chiar de gramatică în această nefericită aventură a unui scriitor pe care aveam să-l descopăr ceva mai târziu prin *Prozamele I* și care prin acel roman scris de mai multe ori încercase să treacă la literatura cu efecte intelectuali în mediu orășenesc.

Totuși câțiva prozatori mai tineri, de la Ion Neagu la Șt. Bănuțescu sau D.R. Popescu, inspirau optimism, deși ei nu se adresau unui public angajat în alt gen de literatură, cum eram eu, între noii apăruți mi s-a impus numele lui Nicolae Breban, stăruitor recomandat de Matei Cioculescu, un tânăr critic și poet pe care-l cunoscusem prin M. Ivănescu încă de mult (cel

Totuși, nu se poate!

alexandru george

din urmă, însă, neîmpărtășind aici opiniile autorului lui *Zaharias Lichter*. El m-a determinat să-i citesc scrierile prime, ceea ce n-a fost ușor, dar mi-a dat o idee: era ceva în ele, dar stilul rebarbativ, al unui primitiv literar n-avea cum să mă atragă. Și N. Manolescu făcea mare caz de el, ulterior interesul li s-a mai stins ambilor, în cazul lui Matei Cioculescu intervenind și fericita lui plecare din țară.

După debutul meu în 1969-1970, am ajuns să-l și cunosc pe Breban și omul mi-a displicut la fel ca și scrisul său: infatuat și de un personalism agresiv, impenetrabil la critica și la discuția de idei, în toate radiind o „forță” indiscutabilă nesprijinită de valoarea realizărilor. **Tezele din iulie** îmi stopaseră cariera de prozator; a trebuit să mă refugiez în publicistică și am risipit o mulțime de eseuri și chiar pagini de critică sau glose de istorie literară. L-am ocolit pe N. Breban din varii motive, nu doar din incompatibilitatea dintre noi. El făcuse o carieră fulgerătoare și, grație prietenului Titus Popovici, ajunsese direct membru supleant în C.C.

(Să precizez, fără a-l scuza de această ascensiune, că unii scriitori și-au închipuit că, strecurându-se în „sistem”, vor putea schimba ceva pe dinăuntru, mai curând decât pasiviștii din afară; cu certitudine, și Matei Cioculescu și Al. Ivăsiuc au crezut sincer așa. Martorii acelor ani au judecat tentativa ca pe un act doar de oportunitate, eu nu cred așa, ceva au izbutit totuși, neostentativ, tacit, fără să submineze politica Partidului, dar atenuând-o pe ici pe colo.)

În cazul lui Breban, un egolatră și un temperament accentuat politic, te-ai fi așteptat la mai mult, dar demisia sa din „funcții” după **Tezele din iulie**, dar și după dezastrul filmului său la Cannes, a avut o anume semnificație. El a rămas în poziție echivocă, mai apoi întorcându-se în țară, după o înțelegere cu stăpânirea, care mie nu mi-a plăcut și nu mi l-a apropiat (Ulterior, am aflat că obținuse dubla cetățenie, putându-se prevala de cea germană, la nevoie. I-a apărut în 1973 romanul *Ingerul de gips*, o carte asupra căreia voi reveni, deoarece ea mi-a fost dăruită de autor în cursul unei invitații, singura, la domiciliul său provizoriu (cred) de prin Brezoianu. Cam tocmai atunci soția sa se sinucisese, un episod tragic, așadar, în cursul unei existențe destul de agitate, care scăpa judecării pur artistice, adică tocmai ceea ce aș fi dorit eu să fac dacă tot pășisem și pe domeniul criticii. Dar orice abordare a acestui scriitor în permanență „caz” putea fi interpretată deformat și tendențios.

- Nu am organ pentru Breban! mi-am spus eu atunci și am repetat această formulă îndeajuns pentru a o face să ajungă la dificilul autor care își urma drumul nu totdeauna presărat cu succese artistice, dar foarte sigur de sine și cu efecte în considerația publică.

Eu n-am mai încercat să-i citesc romanele, apoi cărțile de eseuri și reflecții, uneori cu accente autobiografice, apărute în valuri după Eliberare. Îmi asum această hotărâre cu riscul de a fi condamnat pe vecie sau în vecii vecilor fie și în toate veciile, plus cea din urmă (după cuvântul lui Arghezi), ca un spirit obtuz și anacronic: N-am un organ pentru Breban și pace. Și nu mă las convins de contrariul, chiar dacă el și-a continuat cariera echivocă (în stilul propriu) și a devenit un clasic în viață, adăugând cărți peste cărți, fără a mai înregistra vreun triumf. El a intrat în rândul nemuritorilor, conduce o publicație „culturală”, în fapt trăind din gloria tot mai ofilită a trecutului, deși are pretenții de directivă.

Din aceste manifestări, voi culege doar un exemplu, un eseu moralistic având tangente și cu literatura, **Vinovăția, aidaoma unui obiect**, fragment dintr-o carte în curs de apariție („Contemporanul - Ideea europeană”, martie 2007). Ar fi vorba să înțelegem dintr-o întreagă frazeologie încălțită și improprie că trăirea unei vini evident morale (ca un fapt de conștiință) văzută ca un ce în afara acesteia și pe care omul o „poartă” sub tirania... opiniei publice.

„**Păcatul** ca atare (se aventurează să afirme N.B.) și acest lucru poate părea curios multora! - adică conștientizarea acestuia și exprimarea lui, au apărut târziu în ceea ce numim *conștiința individuală*, cam pe la sfârșitul secolului al XVI-lea, și e legat de existența unui grande de Spania, de numele lui Ignățiu de Loyola care, fugind de la curtea regală, s-a refugiat undeva într-un orașel din provincia spaniolă și, acolo, anonim, a inventat ceea ce se numește azi, în termeni bisericești, spovedania sau, cu un termen laic și extrem de răspândit în SUA mai ales, dar și în Europa apuseană - psihanaliza. Procedeu prin care cineva, asistat de un *altul*, o persoană amabilă și cel mai adesea tăcută, investită cu o anume prerogativă, își deschide sufletul! Noi, se pare, suntem, în ceea ce privește exercițiul moral, ca niște infirmi care sunt ajutați să meargă, să pășească de un *altul*” (p.3).

Este greu să pui oarecare ordine în această serie de elucubrații, care dovedește oricui crasa ignoranță a autorului în materia „tratată”. **Păcatul** n-a apărut (sic!) la o dată fixă; în concepția iudeo-creștină el este inerent omului, datând de la Adam și Eva, „conștientizarea” lui s-a produs chiar atunci, urmată de căință, prin care creștinii (cel puțin) ajung uneori să fie absolviți. Cel care-i poate ajuta e duhovnicul în actul spovedaniei (confesiunii), așadar un preot (La începuturi, chiar în catacombe, creștinii își mărturiseau păcatele în fața comunității. Și psihanaliza pretinde „deschiderea sufletului”, dar cu scopuri științifice urmărite de un specialist, în cursul unui adevărat interogatoriu, pentru a descoperi cele ascunse inconștient de pacient.)

Practica spovedaniei, așa de generală (de fapt obligatorie) în Biserică, a dat o întreagă literatură sau a influențat-o direct: monumentul memorabil scris cu mai bine de un mileniu înaintea lui Ignățiu de Loyola e opera Sfântului Augustin, **Confesiunile**. Iar Iñigo de Loyola n-a fost un grande de Spania, ci fiul unui nobil obscur de provincie (Țara Bascilor) și a fost îndrumat de sărăcie pe calea armelor. Așa a ajuns în gărzile palatului regal, plin de vise romantice, din romanele cavaleresti franceze, dar mai ales din **Amadis de Gaula** (una din lecturile de bază) ale lui Don Quijote. Îi jurase reginei dragoste ideală și fidelitate, după tipicul trubadurilor, dar la prima lui bătălie, asediind cetățile Pamplona, artileria franceză i-a zdrobit un picior, scoțându-l din rândurile armatei.

A scăpat cu viață, dar experiența atroce până la vindecare l-a întors „spre sine” și rezultatul a fost **Experiențele spirituale**, o carte de profundă psihologie a concentrării eului (motiv pentru care a fost una de căpătâi și pentru Nae Ionescu). El a plecat ulterior la Paris și și-a desăvârșit la Sorbona pregătirea teologică împreună cu prietenul său Francisc-Xavier, așa întemeind *Compania lui Iisus* sau Ordinul Iezuiților, o acțiune de importanță uriașă împotriva Reformei protestante.

PĂCAT

Aproape ca
oglindea unui poem francez
când fratele i se întoarce din ulisiene călătorii
zice: După ochii tăi
după fața ta înțeleg că
nu ai citit poezie... Păcat: astfel
îți scurtezi viața
cu un suflet și ceva...

* * *

când broasca țestoasă
ajunse în sfârșit (și în fugă)
la Dumnezeu
Atotștiutorul întrebă: „Dar unde e Ahile?”
și duse mâna streșină la ochi
privind în depărtare
în direcția
de unde venise țestoasa
și unde făcu Dumnezeu
„E-he-he-he-e-e!”
în timp ce Ahile venea exact
din direcția opusă...

AGAMEM-NON

După apr. 266 de ani
și
după un cubofuturist rus (probabil
o fi fost și triumhiofutuști
conofutuști paralelipedofutuști...)
tradus de mine
care
stăpâna 800000000001 de cuvinte pătrate
(față de Shakespeare și Byron
care dimpreună domneau doar peste coala
80 de mii de cuvinte
cu tot cu
sau fără semnele de punctuație) -
ei bine
(spre a vorbi de tristețe
adică -
de ceva rău) după
atâtea mii de ani și de cuvinte
pot trage inevitabila concluzie că
toate războaiele troiene
(inclusiv cele de prin siberiene troiene - nu?)
s-au terminat cu un
AgamemNonSens
sub care
stă semnătura unui
Schliemann generic
și nu prea
generos.

* * *

„Eu sunt DEX-ul!
Eu sunt DEX-ul!” - striga bărbatul
(sau femeia)
într-o agonie aproape senină
pașnică
inofensivă etc.

„Eu sunt DEX-ul!” -
chiar așa striga. Mai adăugând:
„Ce gând lung
gândit de la începutul
până la sfârșitul
unei
litere!... Au-u-u!”

„Sărmanul de el... E
un fost traducător...”

Al lui Dostoievski
sau Kafka se pare...“ -
spuse un trecător
explicându-i altui trecător
ce înseamnă DEX-ul etc.

SIBERIA SOVIETICĂ

Mda.. Ce însemna
Siberia sovietică?... Păi
cum ar fi să vă explic mai plastic?... Uite-așa
un atelier de pictor
un taburet - pe el
o pagină din ziarul „Pravda“
pătată în draci de vopsele
pe ea - o scrumbie
o stacană cu sticla ca
un curcubeu tulbur - urmele
palmei butucănoase a pictorului - și
bineînțele
o sticlă de vodcă
într-o anumită măsură
deșartă
și o pânză ciudată (trebuie să spunem că
pictorul e destul de talentat)
intitulată „Păpușa beată“
și chiar înfățișând o mare păpușă
căzută răsturantă oarecum indecent într-o
ogradă acolo
în Siberia sovietică.

MOT(T)O

1

de jur-împrejur
pustiu de
pre-biblice începuturi
și
doar nori
cavalerii de nori
călărindu-și proprii lor dinozauri
de aburi

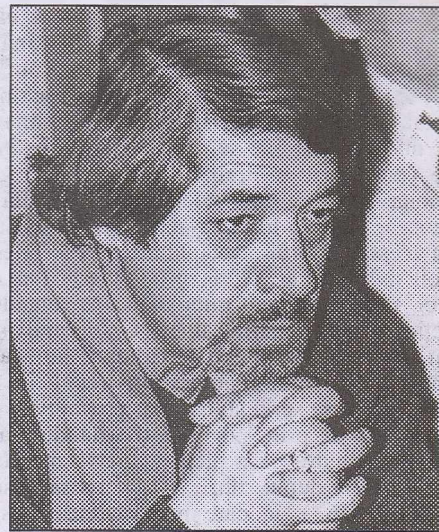
2

norul
pe cer
trece calea
la câte vreun înger

Eheu! fugaces...-
prin gura lui Horațius
zic eu:
noru-i poate trece calea și
lui Dumnezeu...

* * *

uneori
doar de El însuși auzit (precum
totdeauna de altfel)
Dumnezeu (își) zice: (și) Eu
sunt o fărâma de om
o infinitudine de fărâme de oameni -
precum lor
și Mie
ca un vânt nemisecat
spațiul universul eterul
eonul filosofia criza postmodernismul
postistoria prostia umană (...) îmi trec
printre degetele răsfirate
și chiar prin palmele încleștate
îmi trec în
(de)plinătatea golului

leo butnaru

COATELE CONTRADICȚIILOR

asta e
nimic altceva - bătrânii
devin ciolănoși
osoși
colțuroși - abia acum
se vede indubitabil cum
omului din interior îi răzbat
contradicțiile
ca zece
poate chiar o sută de coate
ascuțite...

SONETE ALBE ȘI LIBERE

Vezi: „Dicționarul enciclopedic”,
B., 1993, vol. 1, p. 231, coloană 3, sus.

Omule
în fine din tine nu rămân(e)
decât
două sonete albe
nedepline - cu
câte o pereche de rânduri - lipsă
nescrise sau
pierdute de Dumnezeu
prin prima humă a genezei.

Zău
iată cele câte douăsprezece versuri
perechi paralele și
ușor curbate
articulate cu un capăt la
coloana vertebrală a artei
posibil - brâncușiana coloană a
etcetera
și în celălălat capăt - la
al filosofiei stern
cvasietern - anume această
rămâne din tine -
două sonete albe
incomplete - cu
câte o pereche de versuri lipsă - adică
omule
scheletul tău alb
ca versul
ca varul
ca ghipsul
cu cele „12 perechi de coaste
dintre care ultimile două
sunt libere“...

Ciobanul Vasile Necula din comuna Căineni, județul Sibiu, a avut o idee cel puțin bizară, aceea de a le determina pe mioarele sale să compună o baladă populară cum este celebra **Miorița**. Desigur, faptele ar la prima vedere absolut incredibile și apte dintr-un scenariu de film științifico-fantastic, dar, cum vom vedea, totul este perfect posibil în contextul aplicării cunoscutelor legi ale statisticii, ca și ale celor ale selecției coincidentelor. Luând drept model un vechi studiu britanic, ciobanul a scris cu vopsea pe blana oilor mai multe cuvinte din cunoscuta operă literară anonimă. El a lăsat apoi animalele să se miște în voie pe o pășune, urmărindu-le să adăre ce versuri vor crea acestea, prin șezarea cuvintelor de pe blana lor în altă ordine. După ce inițial nu a ajuns la niciun rezultat, el a perseverat și a obținut chiar rezultate spectaculoase, urmărind atent cum șezarea oilor dădea naștere unor fraze absolut inteligibile. Trebuie să facem de la început precizarea că baciul Vasile Necula, deși nu a absolvit decât șapte clase primare este pasionat până în măduva oaselor de balada populară **Miorița**, pe care o consideră cea mai importantă operă literară din patrimoniul cultural național. Pasiunea lui a mers până acolo încât le pretinde celor pe care îi angajează să lucreze pentru el să îi scrie câte un fragment din cunoscuta operă literară! Aceasta reprezintă de fapt o probă eliminatorie și Vasile nici nu se gândește să angajeze pe cei care nu cunosc excelent

memorii

balada. «La noi în familie este o adevărată tradiție să cunoști, să iubești și să stimezi această baladă populară, pentru că ea este de fapt meseria noastră. Așa cum țara noastră are un imn, așa avem și noi **Miorița** și ar fi o rușine pentru un cioban să nu o cunoască. Eu am trei fii, care sunt și ei ciobani ca și mine, și au învățat balada înainte de a merge la școală, o știau pe de rost, de le-au uimit pe învățătoare! Sper ca această tradiție frumoasă să fie dusă mai departe din generație în generație», ne-a mărturisit Vasile Necula. Meseria de cioban l-a adus în ultimul timp satisfacții profesionale, dar și materiale, care i-au permis să-și pună în aplicare niște planuri mai vechi în legătură cu balada **Miorița**. Ideea i-a venit după ce a auzit, într-o emisiune de la televizor, despre un studiu al lingviștilor din Marea Britanie, care au scris câte o literă pe fiecare vacă dintr-o țară de 120 de capete, așteptând ca animalele să se grupeze cât mai convenabil pentru ca literele respective să formeze cuvinte inteligibile. După aproximativ două ani de studii asidue, oamenii de știință au observat că s-au format peste treizeci și cinci de cuvinte, însă, după legea hazardului, numărul de cuvinte trebuie să fie mult mai mic. În această situație, cercetătorii au ajuns la concluzia că numărul mai mare de cuvinte este datorat unui anumit grad de inteligență al animalelor respective, care intuiesc ceea ce așteaptă factorul uman și reușesc să formeze nu doar cuvinte, dar și propoziții, chiar fraze specifice limbii respective. Mediul în care a văzut emisiunea respectivă, Vasile Necula a înțeles că poate duce studiu

Surogat de divinitate

gheorghe grigurcu

mult mai departe. Lipsit de o bază materială specifică unui institut de cercetări, el a început studiul cu mijloace proprii, destul de rudimentare, pe care le-a perfecționat odată cu trecerea timpului. Într-o primă fază, în urmă cu doi ani, el a vopsit pe blana a 140 de oi cele mai importante cuvinte ale baladei **Miorița**. Apoi se uita zilnic la ele cum se grupează, dar nu observa formarea de propoziții sau fraze inteligibile, ci cel mult a unui cuvânt precum *mai* sau *care*. Curând și-a dat seama că observația trebuie să fie mult mai amplă și, în a doua fază, de anul trecut, a vopsit blana a 200 de oi și timp de trei săptămâni a urmărit cu atenție oile respective. A folosit și alte cuvinte decât cele conținute strict în balada **Miorița**, pentru a oferi fenomenului o arie de desfășurare mai largă. Așa a ajuns la concluzia că, în destul de multe situații, oile se grupează favorabil apariției unor fraze cu sens în limba română. Apoi Vasile Necula, transformat peste noapte într-un cercetător foarte pasionat, dar și înzestrat cu idei novatoare, a grupat frazele obținute după o anumită ordine cronologică. Rezultatele au fost pur și simplu spectaculoase și, potrivit autorului cercetării oamenii ar trebui să înceteze a considera oile drept niște animale proaste. Dimpotrivă, se pare că oile posedă un grad de inteligență mult mai mare decât se credea, dar din păcate nu afișează aceste calități decât arareori. «Deseori, aveam impresia că oile se uitau una la alta și parcă înțelegeau ce litere erau scrise pe spatele fiecăreia și mergeau în așa fel, una lângă alta, parcă ar forma cuvinte. Un asemenea comportament îl poate avea doar o ființă înzestrată cu inteligență»

Inițiativa ciobanului sibian, interpretată chiar și de apropiații săi, inițial, ca fiind o glumă, a dat însă rezultate care i-au umplut pe toți de uimire. «Aproape că oile mele au rescris **Miorița**. Am avut răbdare și, stând zi de zi să le urmăresc, am ales cuvintele formate de oi, prin alăturarea trupurilor lor, și am ajuns la concluzia că oile par să aibă și simțul versificației! Recunosc, pe ici, pe colo, le-am dat eu din condei, dar, în mare, versurile pe care oile le-au făcut, aranjându-se în anumite formații, le aparțin». Studiul lui Vasile Necula va continua în această vară cu o nouă fază, iar după obținerea rezultatelor finale speră ca varianta respectivă să fie publicată. Nu în ultimul rând, trebuie să menționăm că ideea i-a venit de la faptul că în balada **Miorița** personajul principal este considerat a fi chiar mioara năzdrăvană, iar până în prezent nimeni nu s-a gândit să experimenteze rescrierea operei prin prisma acestui aspect bizar“ („Dracula“, 2002).

Indiferent de înzestrare, năzuințe, trudă, sunt unii creatori cu destin, alții fără. Destinul e factorul misterios care-l egalizează pe un creator cu sine însuși.

Monstruoasa durere derivată, de rang secund, cea durere seacă, în împrejurările în care durerea ca atare nu vine, deși e comandată, asemenea unui fel de mâncare la restaurant.

Ceva compromițător se află în toate amintirile, atât în cele plăcute, cât și-n cele dezagreabile: simțământul că n-ai fost la propria ta înălțime. Și totuși nu e cum s-a părea un semn de trufie, ci unul de umilință. Căci în legătură cu amintirea nu poți fi decât umil.

Sedentarii par înclinați către certitudinea poziției fixe. Cei cărora le place să umble par înclinați către incertitudinea sugerată de mobilitate. De unde exercitiul specific al inteligenței la peripateticieni?

Pierdut între semne care nu mai comunică nimic. Sătul de senzori. Incapabil a mai gusta nonsensurile.

„Suntem făcuți din aceeași materie din care sunt și visele noastre făcute“ (Shakespeare).

Conform **Bibliei**, Lucifer poate fi instrumentul unor acțiuni benefice. „Am hotărât ca un astfel de om să fie dat pe mâna Satanei pentru nimicirea cărnii“ (1 **Corinteni**, 5,5); „și ca să nu mă umflu de mândrie, mi-a fost pus un țepuș în carne, un sol al Satanei, ca să mă pălmuiască și să mă împiedice să mă îngâmf“ (2 **Corinteni**, 12,7).

Dorințele devoră sufletul exact în măsura în care-l pot regenera.

Indispoziția - stare placidă - umple paharul. Urmează doar picătura de violență care-l face să se reverse.

Moartea ca pretext (o frustrare oarecare) pare îndreptățită, cea fără un pretext anume e terifiantă.

„Niciodată oamenii mari n-au înțeles să fie mai mari decât ceilalți“ (N. Iorga). O condiție ideală, doar atât..

„A contraface bine e mai greu chiar decât a face“ (N. Iorga).

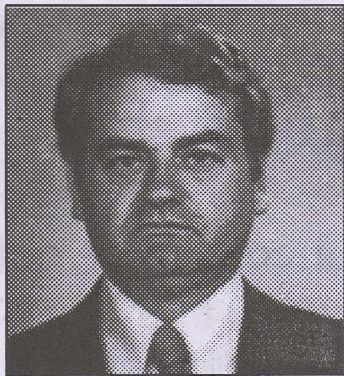
Poate că cel mai fragil echilibru din lume e cel dintre autoritate și încredere.

Încerc din răspuțeri s-o transform pe E. într-o amintire, *id est* într-o ficțiune, dar această ficțiune are încă atâta viață într-însa, încât riscă a-mi distruge prezentul.

Orice am face, moartea rămâne o ipoteză a desăvârșirii.

Confesorul se substituie lui Dumnezeu. El îți ascultă mărturisirea și-ți iartă păcatele. Orice carte în care te regăsești e un confesor, deci un surogat de divinitate.

Interesant, spunea cineva, nu e atât să fi eretic față de o religie, ci față de tine însuși. Dar nu ești așa mereu, chiar fără să vrei? Eretic față de tine însuși?!

corneliu barborică

(Poveste fără sfârșit)

Tu, Doamne ai izgonit din rai propriile Tale creații, le-ai înzestrat cu liberul arbitru, libertatea de a alege între Bine și Rău, dar până astăzi urmașii lor aleargă bezmetici, neștiind să distingă ce rău și ce e bine și să aleagă.

Acest jurnal a răsărit ca din pământ, din creierul meu sau al unui vecin care duce o viață grea. N-aș putea spune cu precizie. Ce știu cu precizie este că mulți oameni de pe planetă se chinuiesc să trăiască. Trăiesc doar ca să pătimească.

Dragă Augustus,

Ce mi-a făcut ieri după plecarea ta, Dumnezeu! E prea posibil să-mi pierd mințile. Cred că nici nu realizezi teroarea pe care o exercită atunci când o apucă. De Talpa Iadului ai auzit vreodată? Ea este și a împrumutat numele meu ca să n-o recunoască lumea. Cred că va trebui să o iau din loc ca să scap din INFERN. Să nu aștept ca Ivan Turbincă să mă caute moartea, că

cerneală proaspătă

singură nu vine.

Ai asistat vreodată la următoarea scenă: un dulău cât toate zilele legat cu un lanț de un bolovan pe care nu-l poate urni și o javră mică lătrând provocator la el. Dulăul se zbate, încercând să apuce javra și schelălăie a plâns, dându-și seama cât e de neputincios. Dulăul cel neputincios sunt eu, javra lătrătoare este Dumneaei.

N.B. Cine e acest Augustus, căruia îi este adresat acest Incipit, nu mă întrebați că nu știu.

*

Dați-mi otravă, vreau să mor! Așa nu mai pot trăi, asta nu e viață. Ieri 1 octombrie 1996 s-au împlinit doi ani de la ultima operație (a treia!) de un așa-zis meningiom, de fapt, o tumoră pe meninge. Tristă aniversare! Își poate cineva închipui un bărbat în puterea vârstei (deși am acum 65 de ani, mă simt în puterea vârstei) care nu se poate ridica din pat singur, nu se poate îmbrăca și nici încălța singur, care nu poate face nici măcar un pas dacă nu e susținut de o altă persoană, restul, adică nevoile fiziologice, vă puteți singuri imagina cum e cu ele... Atâta umilință, atâta umilință! O, Doamne! Și pe deasupra mai sunt și supus umilințelor din partea celor care și-au pierdut răbdarea să mă mai ajute. Eu îi înțeleg, dar îmi vine greu totuși să suport, înțelegeți-mă, umilințe de tot felul. Ei și-au pierdut răbdarea, eu am pierdut altceva: SPERANȚA. Cine mă poate ajuta? Cine va fi cel care mă va îmbrănci în mormânt și va arunca peste mine bulgări de pământ? Acestuia îi voi fi recunoscător. De aceea, vă rog, vă implor, dați-mi otravă! Celui ce mi-o va aduce am să-i sărut tâlpile, dacă va dori și, vă rog, să nu-l socotească nimeni ucigaș, fiindcă eu l-a rugat să mi-o aducă. Ce va urma, va fi o SINUCIDERE. Acesta este testamentul meu, al omului care întreaga sa viață a închinat-o Zeului Veseliei și bunei dispoziții...

Jurnalul unui muribund

Și acum, când scriu aceste rânduri, încerc să râd, dar zadarnic întind gura până la urechi, din inimă curg lacrimi...

Mi-a mai rămas totuși ceva: bucuria scrisului, dar de el nu prea pot să am parte, fiindcă am nevoie ba de una, ba de alta, de o carte, de un ziar. Nici măcar până lângă propria bibliotecă nu mă pot deplasa singur ca să consult o carte sau niște însemnări. Și pentru asta să mă rog, uneori să implor. Atâta umilință, atâta umilință! De ce, Doamne, m-ai mai adus pe lume? Nu-mi pot blestema părinții pe care i-am iubit nespus. Pe tine te blestem, Doamne. Dacă ești atât de puternic și de supărăcios, cum se spune (Tu ai mazilit din Eden propriile tale creații, le-ai înzestrat cu liberul arbitru, libertatea de a alege între bine și rău, dar până astăzi urmașii lor aleargă bezmetici, fără să știe ce să aleagă), supără-te pe mine și ia-mă de pe lume, fiindcă am devenit pentru toți o povară, o povară greu de suportat.

Dorință și neputință

Astăzi, în a 25-a zi a lunii februarie, anul 2002, mă plictisesc de moarte. Măcar de aș putea să plec hai-hui, să bat străzile, să fiu tânăr, să pun ochii pe o fetișcană frumușică, după care să mă țin și să nu mă las până nu obțin de la ea promisiunea că nu mai târziu decât mâine ne vom întâlni la aceeași oră și în același loc... Doamne, câtă vreme a trecut de atunci, de la anii tinereții mele fericite! Acum, la vârsta senectuții, am mai fost și pedepsit să nu mă pot mișca pe propriile picioare, să stau închis în apartamentul cu numărul 22, la etajul trei al unui bloc fără lift. Cobor din prepeleacul meu, dus pe sus, doar o singură dată pe an ca să ajung la casa din creierul munților pe care am cumpărat-o în nesăbuita-mi speranță că voi trăi cel puțin o sută de ani acolo să pot urca dealul și să bat pădurea în căutare de ciuperci. Ei bine, toate speranțele s-au năruit în clipa când mi-a apărut pe meninge o tumoră care, operată de trei ori, m-a adus în halul în care sunt astăzi: un infirm care abia dacă își poate mișca degetele de mână dreaptă ca să scrie aceste rânduri pe calculator, un infirm care își face toate nevoile fiziologice pe ploscă întins în pat, de unde mă pot ridica numai ajutat. Nici pe scaunul cu roțile nu pot sta mai mult de trei-patru ore încontinuu, pentru că începe să mă doară șezutul. Dacă mai pun la socoteală două ore de eternă și fără speranță recuperare, asta ar face cam șase ore de neședere în pat. Rezultă că petrec cel puțin optsprezece ore pe zi lungit în pat, cu ochii holbați în televizor, fiindcă de citit nici nu poate fi vorba. Și să fii mereu dependent de bunăvoința celor care să te ridice când pot sau când au timp... Vă întreb (Pe cine întreb?): asta e viață? Dacă mi-ar da cineva o doză de otravă cu efect instantaneu, ca să nu mă chinui, aș înghiți-o fără să clipeșc.

Nici măcar să citeșc mai mult nu pot. Vederea mi-a slăbit. Astăzi am încercat să citesc una din comediiile lui Shakespeare. Am parcurs câteva pagini, după care am pus cartea de o parte, simțind o mare oboseală. M-am apucat apoi să citesc câte ceva din povestirile lui Ion Creangă. Am început cu Povestea lui Stan Pățitul, m-am amuzat versurile citate de scriitor *De urât mă duc de-acasă și urâtul nu mă lasă, de urât fug în lume, urâtul fuge cu mine*. După care m-am oprit. Din Creangă mai citesc, din când în când, câteva pagini. Mă regăsesc în Ivan Turbincă, în pofta lui

nepotolită de viață, în dorința lui de a se descotorosi de Moarte. Personajul lui Creangă pare să se călăuzească după spusele Ecclesiastului: *Și am ridicat în slăvi veselia, căci nu este nimic mai bun pentru om sub soare, decât să mănânce, să bea și să se veselească*. Numai de la întovărăși la lucrul lui în tot timpul vieții... (8:15) Sau: *Ospetele se fac pentru a gusta plăcere, vinul înveselește viața...* (10:19) Am scris cândva, foarte de mult, un text intitulat *Antieseu despre viață și moarte*, publicat, după ani buni de așteptare în sertar, în revista „Columna” de la Chișinău. În aceste „antieseuuri” încercam, întocmai lui Ivan Turbincă, să păcălesc moartea și să nu țin seama de avertismentul aceluiași Ecclesiast (cam confuz în tot ce susține) cum că toate pe lume asta sunt deșertăciuni, că viața are un capăt care se termină cu un dangăt, ca să parafrazez un poet ceh medieval. Antieseurile alungau cu vorbă neliniștea ce o simțeam dinaintea aceluiași capăt. Îmi face plăcere să le recitesc.

Se vede treaba că, alungată mereu de gândurile mele, surata Moarte acum, când ar trebui să vină, se face că nu mă vede. În starea în care am ajuns nici măcar nu pot să recurg la soluția lui Ivan Turbincă. El are mâini și picioare bătrâne, dar sănătoase, și poate să-și îngăduie să se pună, „în ciuda Morții, de tras la mahorcă și de chilit la țuică și la holercă, de parc-o mistuia focul. Guleaiu peste guleaiu, Ivane, căci altfel înnebunești de urât, zicea el. Dar ce era să faci bietul om, când Moartea-i chioară și nu-l vede?” Așa și cu mine: Moartea-i chioară și nu mă vede.

Cine o ajută pe Eva mea și pe mine

Pe una o poreclim Cleopatra, pe cealaltă Daimenta. Cleopatra e slabă ca un făr, mănâncă puțin ca să placă bărbaților, Daimenta e umflată ca o vacă elvețiană, suferă de bulimie; ține și ea să placă bărbaților și e absolut convinsă că e frumoasă. Cleopatra nu ține animale de apartament, Daimenta ține doi câini vagabonzi, pe care îi plimbă și intră în conflict cu vecinii și trecătorii, uneori se încaieră când animalele se repeș și latră la aceștia. Cleopatra vrea să fie considerată cultă, în caz contrar plânge cu lacrimi că boaba de mazăre, Daimenta este preocupată de etimologii și nu admite să fie contrazisă în acest domeniu al lingvisticii. Nici una, nici cealaltă nu are pregătirea necesară pentru a susține ceea ce vor să pară. Daimenta e sectantă, dar și creștin ortodoxă habotnică, Cleopatra e biserică, de încurcă sărbătorile creștinești. Cleopatra angajată ca menajeră, Daimenta să mă plimb prin casă. Ambele își fac datoria hm, hm. Cleopatra, ca menajeră, nu face doi bani, Daimenta întârzie câte o oră și când, în sfârșit, își face apariția, râde cu gura până la urechi și nici prietărilor gândește să-și ceară scuze; e total necrecută, dar încrezută, nevoie mare, în cunoștințele ei etimologice. Ambele au un stagiu, mai mic sau mai mare, la Institutul de boli mintale de la Bălăceanca. Amândouă sunt pensionate pentru „depresie”. Dacă e să dau crezare dicționarelor, depresia se definește ca o stare de permanentă melancolie și tristețe. Dicționarele mint sau doctorii care le-au dat certificate de persoane handicapate, pe baza căruia stau acasă, fac necazul celor din familie și primesc pensie? De melancolie și tristețe nici vorbă. După ani sau luni de contact cu ele, eu le-aș califica de paranoice.

anaia în greacă înseamnă pur și simplu bunie, demență. Cleopatra e lipsită de orice încă, este susceptibilă, supărăcioasă, plânge din miri ce și are ideea fixă că a fost cândva trenoarea unor mari jucători de tenis. vestește cum a călătorit cu echipa prin Polonia China; deocamdată atât mi-a spus, dar nu m-aș ra ca într-o zi să declare că am înțeles eu greacă n-a fost nici în Polonia, nici în China, ci în stralia sau Africa de Sud. Daimenta este teribil orgolioasă și agresivă, are idei fixe pe care le ține cu violență și nu se lasă până nu i se dă ptate. Spre deosebire de Cleopatra care nu are penția să-i fie recunoscută cultura literară, imenta adună de prin publicații săptămânale bioase tot felul de cunoștințe inutile, mai ales domeniul lingvisticii, al astrologiei și al alințației naturiste, le aduce în discuție și ească-ne sfântul să nu fim de acord cu ea.

ul ei cel mare are legătură cu democratizarea mâniaei după 1989. Cum aude cuvântul emocrație”, începe să fiarbă de mânie, mânia transformă în turbare. Știm de unde provine. vremea socialismului și a „egalitarismului”. îl ei, șofer la Comitetul Central al Partidului unist, a primit în folosință un apartament r-o vilă luxoasă situată în zona centrală a șului, asta în timp ce oameni valoroși erau voiți să trăiască în blocurile de serie care au țit orașele țării. Urmare a unor legi reparatorii, a s-a întors la fostul proprietar. Un proprietar lanton care i-a oferit urmașei șoferului un aparment de trei camere într-un bloc din acelea în re locuiau toți „egalii” socialismului victorios, uat cam la margine de București. De atunci ocotește în sufletul ei o ură vulcanică față de gimul care a privat-o de locuința ei de lux din ntrul urbei. Părinții i-au murit, rudele nu vor să e de ea, singura societate care o suportă sunt doi maidanezi, eu și cu Eva mea. Pe scurt, bebele „femei de ajutor” stau pe diverse trepte e paranoii. Îmi vine să strig precum Isus pe ice Eli, Eli, lama sabaktani! Cineva ar putea să rebe, cum a întreat și polițistul venit să facă hchetă după ce una din ele a plecat acasă cu ită pnia mea: Bine, bine, dar cine v-a pus să angajați? Răspunsul e simplu. În primele zile -ți dai seama ce fel de om ai tocmit. Abia mai ruzi vezi că una, Cleopatra, își scutură claia de r peste masa cu bucate, că se scarpină între getele de la picioare în prezența unor persoane aine. că pute a spre și a fecale, că minte de gheată apele, că fură, iar cealaltă, Daimenta, că e damblaua etimologiilor, a astrologiei, a ntilor vagabonzi și a sectei care vrea să-și mită adeptii în infinit. Nu pot să-mi explic cum, r într-o țară ca a noastră, în care trag targa pe cat sute de mii de șomeri, noi ne potcovim cu arfa de ce mai proastă calitate. Dacă am reba-o pe Daimenta, de ce ni se întâmplă așa va, în caz că nu i-ar sări țandăra, că nu ar face riză și nu ar deveni violentă, ceea ce nu pare loc o imposibilitate, sunt sigur că ar răspunde ne-am născut într-o zodie proastă sau într-o zi nd planetele erau așezate în linie dreaptă, lipsându-se una pe alta. Într-o astfel de mocirlă a scald. Cum să nu-mi doresc moartea?

Femeia biblică și eternul feminin

Un jgheab care curge la vreme de ploaie și o neie arțăgoasă sunt la fel. *Pilde*, 27:15

Și am găsit femeia mai amară decât moartea. *Eclesiastul*, 7:26

Nici o rană nu este ca rana inimii și nici o utate nu-i ca răutatea femeii. *Înțelepciunea lui Sirah*, 25:15

Mai bine voiesc a locui cu leu și balaur, decât femeia cea rea. *Același*, 25:18

Orice răutate este mică pe lângă răutatea meii. *(Același*, 25:21)

Cum este șușul nisipos sub picioarele bătrâ-lui, așa este femeia limbută pentru bărbatul iștit. *(Același*, 25:22)

Darul Domnului este femeia tăcută. *(Același*, 2:16)

Cum este Eva ta

Ce este „eternul feminin”? O sintagmă cam nebuloasă. Dar, în doi peri, aș putea răspunde. Cine a mai pomenit femeie tăcută? Așa că în noțiunea de „etern feminin” încap toate sau aproape toate celelalte însușiri ale femeii biblice, cu amendamentul „puțin din toate”. O femeie care nu este puțin gureșe, n-are nici un haz, puțin geloasă ca să-i arate soțului cât de mult îl iubește, puțin rea cu cine trebuie, cu vecinele și cu colegii de serviciu, în niciun caz cu soțul său. Și nu este femeie pe lume care să nu aibe arțag. E nedrept *Eclesiastul* atunci când declară că găsește femeia mai amară decât Moartea. Ea știe să fie dulce, dragăstoasă, duioasă, când are chef. Pe tine Eva ta te trimite ușor la dracu, dar tot ea ți-a salvat viața în mai multe rânduri, te așează pe ploscă și te șterge la fund.

O femeie suferind din dragoste e mai rară decât pasărea phoenix. Voi, care-i citiți pe Gustave Flaubert sau pe Lev Tolstoi, să nu credeți cumva că Madame Bovary sau Ana Karenina sunt croite după vreun model real. Ambele personaje sunt rodul ficțiunii unor scriitori idealști și romantici. Observați, rogu-vă, că romanele amintite sunt scrise de bărbați. Numai bărbații, în naivitatea lor, își închipuie că în drage femeia este la fel de exaltată și de nesocotită cum sunt ei. Drept contra-argument s-ar putea aduce cazul Soniei Marmeladova din romanul lui Dostoievski *Crimă și pedeapsă*, care îl urmează pe Raskolnikov în lungul său surghiun siberian. Numai că motivația sacrificiului Soniei este în primul rând recunoștința și abia în al doilea rând iubirea. Dar nu trebuie luat în serios nici acest caz, fiind vorba tot despre o ficțiune. Dostoievski, cu tot realismul său, este pe alocuri tot un romantic, altfel n-ar fi născocit pe pătimașul Mitia Karamazov și nici pe fratelele său, angelicul Alioșa. „Femeia iubește cu capul”, afirmă într-o poezie slovacul Janko Jesensky. Îl poate contrazice doar cineva care a descoperit o Evă scriitoare care ne înfățișează zbuciumul amoros al unui personaj feminin, dus până la tentativa de sinucidere.

Scrisoare anonimă cu un P.S. al subsemnatului

Ori de câte ori o rogi să te așeze pe ploscă sau își aduce aminte de infidelitățile tale imagineare, turbează. În astfel de momente, e bine să taci, în caz contrar te poți trezi îngropat sub o avalanșă de invective de genul tîmpit, idiot, cretin, porc, nenorocit, nemernic, stricat sau, dacă nu ajunge, împerechează în sintagme aceleași cuvinte, grele ca o manta de plumb. Nu-i mai pasă că ești suferind. Când uită că e geloasă sau supărată din diverse alte motive, devine un măiestru organizator al ajutorului de care ai nevoie. Trebuie să admiți că la vârsta ei (e trecută de șaptezeci de ani) ești o grea povară. Abia de se mai ține și ea pe picioare. Fiecare mișcare o obosește. Destul că umblă uneori după cumpărături, că gătește sau deretică, pentru că menajera noastră e mai mult o piesă de ornament.

P.S. De ce trebuie să mai trăiesc? De ce să se mai chinuie și alții din cauza mea? Dați-mi otravă!

Încercare nereușită de evadare

În seara zilei de 15 decembrie 2002, ne-am certat. Eu m-am enervat în așa hal că am aruncat farfuria cu mâncare pe covor. Ea, deși știa că, de când cu paraplegia mea, cu sedentarismul meu silnit, cu dependența totală de bunăvoința celor din jur, am devenit foarte irascibil, a declarat că am înnebunit și a chemat niște vecini să vadă „ce i-am făcut”. M-am simțit profund afectat de faptul că nu mă înțelegea și că mă expuse în acea stare vederii unor persoane străine, am pus mâna pe flaconul de fenobarbital și am înghițit zece pastile. Fiind convins că Eva nu mai poate face nimic și, crezând că îi provoc o mare supărare, i-am spus despre pastile, ea a chemat Salvarea, echipajul de medici mi-au făcut spălături stomacale... Și uite-așa, în loc să profite de ocazie ca să scape de mine, ea a socotit

necesar să ducă în continuare în cârcă bolovanul sisific pe care soarta nemiloasă i l-a hărăzit. De ce a făcut-o? Numai Dumnezeu știe ce a fost în sufletul ei.

Dați-mi otravă!

Teroare! Nu vede în ce hal de nervi mă aduce atunci când începe cu negativismul ei. Are obiceiul de a contabiliza numai bubele, greșelile oamenilor din jurul nostru și dacă în vreun caz nu sunt de acord cu ea, sare imediat la bătaie, invectivele cele mai urâte se prăvălesc precum niște bolovani peste mine.

Taci, nenorocitul! Țipă dânsa, trăgând din țigară și azvârlind fum în dormitor cât o locomotivă pe bază de cărbuni.

P.S. „Nenorocitul” sunt eu.

Eva mea are plăcerea diabolică să găsească în fiecare om, oricât de apropiat, partea buboasă, hidoasă. Îi place să școțiorască prin gunoaiele sufletului oricui și mă obligă și pe mine să simt mirosurile fetide ale acestora, mi le bagă sub nas ca să le trag adânc în piept ca nu cumva să trăiesc cu iluzia că n-ar exista și, mai ales, cu dorința manifestă să fiu alături de ea când strânge gunoaiele. Dacă spun că nu simt nici un miros, înseamnă că sunt un vicios. Nu poți avea o altă părere despre o persoană cu bubele găsite de ea, decât una identică cu a ei, în caz contrar, o „contrazic” și nu există mai mare păcat în ochii ei decât să nu fii de acord, în special dacă persoana e plină de bube. În privința bubelor e necruțătoare, trăiește cumva în spiritul Inchiziției, când pentru păcătoși nu exista iertare nici justificare, singura soluție fiind arderea pe rug. Și cum nu are puteri, nici mijloace inchiziționale, atunci începe să te toace mărunt cu vorba, doar-doar va obține consimțământul tău privitor la bube și fiindcă de obicei

cerneală proaspătă

nu-l obține, se înfurie și e gata scandalul. Ne aruncăm unul altuia vorbe grele, urâte care cred că ar putea fi reproduse aici, dar ar fi mare păcat. Pe scurt s-ar putea spune cam așa: în timpul repetatelor certuri, dumneaei îmi găsește bubele mele, eu pe-ale dumneaei. Și trăim într-o permanentă tensiune. În starea de sănătate în care mă găsesc, mă mir că mă mai țin curelele minții, că n-am înnebunit sau că nu mi-a plesnit inima, că n-am făcut congestie cerebrală.

(5 august 2006)

Dacă n-ar fi atât de cicălitoare! Știe cineva ce înseamnă a pisa pe cineva până a-l aduce în pragul nebuniei? Dacă n-ar fi așa de pisăloagă! Inteligența, pe care nu i-o contest, nu e în stare să-i corecteze excesele de judecată, să o facă mai înțeleaptă. Și asta pentru că are o fire impulsivă și anxioasă. (6 august 2006)

E nebună de-a binelea! Astăzi, în timp ce mă pisa cu aceleași tîmpenii despre imoralitatea Ioanei (menajerei), Ioana era în casă și asculta din bucătărie cum o face mincinoasă și curvă nestăpânită Eva mea care, fiind surdă, nu aude dacă mai este cineva în casă, deși eu îi atrag atenția să se stăpânească când știu că se apropie ora întoarcerii persoanei. Astăzi, Ioana, venită cu o oră mai devreme, la rugămintea mea, asculta nu numai porcăriile proferate la adresa ei, ci auzea și teoria ei cum iau eu apărarea tuturor curvelor, fiindcă sunt un curvar.

(8 august 2006)

Din orice îi sare țandăra. E violentă și agresivă. Profită de faptul că nu pot să stau pe picioarele mele. Dacă aș putea să merg, aș fugi de acasă, așa, când începe să fie violentă, mă simt ca un animal încolțit de un vânător nemilos. (9 februarie 2007)

Astăzi una dintre numeroasele zile petrecute sub teroare

Teroare aproape zilnică.

Astăzi: Idiotule. Porc împutit. Javră împutită.

bogdan ghiu:

„Votăm, votăm, votăm și câștigăm!“ (Poporul-jucător, Referendum Re, para-politicul și post-mediaticul)

(urmare din pagina 2)

Un revoluționar-poet al puterii

Traian Băsescu revoluționează puterea, este un revoluționar permanent nu al societății, ci, cel puțin deocamdată, al puterii. De când tot câștigă și, mai ales (căci acesta este fenomenul care pare a-l caracteriza cel mai bine), de când tot *re-câștigă* puterea, Traian Băsescu nu a reușit încă să treacă de pragul puterii, denunțând o putere *inițial, pre-liminar limitată*: nu se poate *intra* în putere, nu se poate *ajunge* la putere. Nu se poate în general, nu se poate în momentul de față, nu se poate în România sau nu poate, repet, Traian Băsescu? Lipsa de putere a puterii este o problemă de (lipsă de) fond sau o problemă personală a lui Traian Băsescu? Exact când „ai“ puterea îți dai seama, spune și tot *re-spune* președintele, că nu ai, de fapt, nimic, că este vorba doar de o putere simbolică, de vorbe, de o *putere a vorbelor*. Adică exact de singura putere pe care Traian Băsescu a exercitat-o, a desfășurat-o, cu brio, până în momentul de față.

Traian Băsescu încă n-a ajuns la putere. Din pricina puterii, din pricina celorlalți, a „sistemului“ („ticăloșit“ sau nu) sau din pricina lui Traian Băsescu însuși? Va ajunge vreodată Traian Băsescu la putere? Îl vom vedea vreodată pe Traian Băsescu la putere? Aș vrea, tot ce-mi doresc cel mai mult în momentul de față este să-l văd în sfârșit pe Traian Băsescu *la putere*, exercitând puterea. Cred că asta a vrut, vrea, în continuare, și poporul.

Dincolo de televizor, dincoace de Parlament

Traian Băsescu a re-câștigat, la 19 mai, puterea (dar oare și *putere*? Un sur-plus față de nimic? „Suplimentaritate“ pură?) nu în mod *emoțional*, cum, iar, au interpretat, greșit după părerea mea, cei mai mulți, ci în mod *afectiv*, din rațiuni *afective*. Paternalismul lui Traian Băsescu nu este (sper, dar se va vedea) unul de conjunctură, ci unul profund, autentic și, mai ales, inspirat. Căci, așa cum vom vedea, Traian Băsescu este un *inspirat*, un adevărat *poet al puterii*.

Căci adevăratul eveniment din 19 mai nu l-a constituit nici noutatea referendumului în sine în istoria românilor (unde de multe ori alegerile sunt, de fapt, în fond,

REferendumuri și plebiscite), nici votul poporului, nici *re-victoria* (sau *Victoria Re*, cum ar spune Thomas Hirschhorn: *Victoria Rege*, *re-cucerirea* puterii ca imposibilitate de cucerire, de dobândire, de posedare, în fapt, a puterii), nici ce se va întâmpla cu partidele (cu PNL-ul, în primul rând) și cu Parlamentul și cu „negocierea“ dintre ele (adică cu însăși constituirea prin articulare segmentară-democratică a puterii).

Adevăratul eveniment, adevărata noutate a venit ceva mai târziu, seara, după ce TVR, de pildă, își suspendase, stupid și, o dată în plus, neprofesional, transmisia în direct, în luminișul din Piața Universității, acolo unde, în finalul *adresării* sale către popor (căci nu de *discursuri* e vorba în cazul lui Traian Băsescu, ci de *adresări*, de un „tu“ adresat poporului, de o personalizare și de o retrezire dialogală la viața a populației atomizate de traiul furibund postmodern), Traian Băsescu, inspirat, iluminat, a spus: „*Dincolo de a vorbi la televizor, vă propun ca o dată la trei luni să ne vedem în Piața Universității, în ultima sâmbătă la, ora 17.00, la fiecare trei luni, pentru raportul președintelui în fața românilor.*“

Alt calendar, alt ritm imprimat vieții comunitare, alt parlament („informal“, al poporului)! Și poate chiar, mai cu seamă, un Tribunal (pe cât de sângeros, pe atât de simbolic, de verbal).

Traian Băsescu întoarce democrația (românească) la origini, la fundamentele sale istorice, o *revoluționează* la propriu. Este într-adevăr vorba de o *regresie*, dar de una transferențial-contratransferențială la origini: de o *terapie*.

Revoluția incompletă

La Revoluție, poporul român a trăit numai prima parte, primul „episod“ structural al constituirii puterii ca putere *nouă*, doar momentul de *negație*, violent-distructiv, al vechii puteri, fiind însă imediat frustrat de cel de-al doilea moment structural, cel *pozitiv*, de *creație* propriu-zisă. Încă de atunci, din al doilea moment, puterea s-a rupt de popor, devenind, pentru acesta, nu doar impersonală, ci și străină, ne-organică și an-organică (moartă, ne-vie).

Traian Băsescu *re-învie* puterea, încercând să refacă legătura constitutivă (chiar dacă neconstituțională), de creare a „suveranului“. Este, așa cum am spus încă de la venirea sa la putere, un președinte-*releu*, un președinte-punte, un pod rupt, un personaj sfârșiat. Prin lovitura de stat (să nu uităm) a lui Ion Iliescu, puterea, „ema-

nând“, nu crescând, a ajuns din primul (doilea) moment o fantomă, o putere-gaz toxic, un spectru băntuind imprecis societate. Acesta a fost regimul incorporal, decorporalizat al puterii, până acum, în România.

Nu-l consider pe Traian Băsescu tot curat, total onest. Îl consider, în schim autentic, ca super-„animal politic“: trăieș puterea, simțindu-i deficiențele de fond lipsa de fundament. Și încearcă să-i rezolve criza. Fie și cu prețul unei inevitabile regres în copilăria modernității politice (românești). Traian Băsescu este un om politic (secol XIX, retrăind copilăria netrăită politicului românesc).

Pentru 19 mai (19 desemnând, așa cum spuneam, într-un calendar al profunzimii colective, mai mult secolul decât o dată anume a unei luni oarecare dintr-o profunz inactuală actualitate), Parlamentul puse mâna poporului o secure, dacă nu chiar ghilotină: (contra)puterea, (anti)puterea a-l *executa* pe Traian Băsescu, adică de a-tăia, la propriu, propria cracă de sub picioare, de a se sinucide. Un popor nu sinucide niciodată, chiar dacă poate ajunge să înnebunească, să delireze, s-o ia rază întotdeauna alții, conducătorii, sunt vinovați și trebuie trași la răspundere pentru nebun popoarelor.

Că poporul se recunoaște și se regăsește în figura lui Traian Băsescu, în ce a aceasta mai lumesc și mai criticabil, e adăvărat. Dar tot acolo el vede și partea, sperăm, bună, singura atestată și cunoscută istoric, chiar dacă abisală, pe aceste meleaguri. Cum ar fi putut poporul să-l execute public pe Traian Băsescu când, cu excepții poate, a unor ghionturi, injurături și scuipături el nu l-ar fi lapidat nici măcar pe Nicolae Ceaușescu? Poporul n-a vrut să curme de tinul politic al lui Traian Băsescu, care, toată abilitatea lui actoricească, a jucat autentic, atingând straturi și frustrări profunde.

Cum și-ar putea cineva ucide tatăl exact în momentul când acesta, în sfârșit, îi spune dinuș, pe nume, „copile“, „poporule“, dându-i semne supreme de *afecțiune* și re-umanizând puterea abstractă, impersonală, străină?

Post-mediaticul și para-(meta-)politicul

„*Dincolo de a vorbi la televizor*“... Că poate fi mai înduioșător, mai tușant, mai irezistibil decât acest moment de grație inspirat de „scalda populară“, în seara zilei de 19 mai 2007, la lumina poporului de față, însuși sieși, cu *afecțiune*, reamintit, Traian Băsescu a scurtcircuitat toate relațiile normale, dar oculate, formal *depășite*, dintr-o societate modernă, scoțând dintr-o lovitură și presa, dar și parlamentul *pe margine*.

Legătură directă cu poporul, *președinte tele-jucător* a creat un *popor-jucător* și *judcător*, refăcând, patriarhal, în Piața Universității, o poieniță, un luminiș (postmodern) al ființei naționale, un fel de Tâmpa Moșilor unde dintotdeauna Voievozii, poporul și se „întorcea la popor“, i pe răufăcători și oferind un *spectacol al dreptății* manifestându-se pământ. Mihai Eminescu ar fi...

emenea scenă câmpenească de reconstruire organică a puterii, și numai așa, prin chea fibră voievodal-conservatoare, va bui înțeleasă și adeziunea fără rezerve, al lipsită de imaginație critică modernă, a lectualilor noștri.

Traian Bănescu ne *re-aduce* la origini. Să dem însă dacă va reuși să ne și *ducă*, să ne poată de acolo, făcându-ne să nimerim, pe o le sau alta, o modernitate sau alta. Oricum, umul îl vom parcurge împreună: nici Traian Bănescu nu știe mai mult decât noi și primul, va trebui să evolueze într-o moderat. Știe asta? Vrea asta? Va putea să o că? Momentul de inspirație din seara zilei 19 mai a fost unul aproape mistic. Traian Bănescu a atins ceva extrem de profund, a put să refacă drumul invers, absolut necesar, către origini, dar nu trebuie să uite orice reîntoarcere la origini, că orice, la opriu, revoluție, nu reprezintă decât o apă intermediară, revenirea la linia de orniere, dar tocmai pentru a re-porni, pentru porni în sfârșit, încă o dată, spre țelul oric propus. Ieșirile din istorie sau gresiile terapeutice sunt curative și eficiente dacă sunt, pe cât de intense (ca um), pe atât de scurte, punctate.

În poienița ființei naționale

Traian Bănescu este providențialul om al oligarhilor *înțoarceri ale puterii, politicului și poporului însuși la popor*, adică la funmente. Re-clădește politica de-construind-*Înțoarcerea, regresia* la „temelii“, pentru înțemeiere, i-au reușit de minune. Îi va uși însă și *re-startul, re-evoluția, re-nstrucția*? Pentru orice construcție, este voie de o echipă, de o pluralitate organizată, armonizată de meserii diferite. Orice „miniuș al ființei“ reinventat este un loc solut necesar, un ocol de neocolit al *înțoarcerii*, dar tocmai pentru că de acolo trebuie să se *re-pleacă*, în viață și în istorie, care tocmai de aceea poate fi *uitat* și *re-plecat*, prin urmare, *re-memorat*. Dar în ciun „luminiș al ființei“, în nicio „Piață a universității“ nu se poate *rămâne*, căci abia ta ar însemna fatală stagnare. Ne va aduce Traian Bănescu, o dată la 3 luni, în ața Universității ca să rămânem sau ca să em de unde re-porni hotărâți, întremați?

Căci va fi păcat dacă acest moment se va erde și dacă această invenție, această crea-*ție*, această instituție *para-politică* și *post-ediatică* a lui Traian Bănescu nu va rămâne cât un loc al vorbelor și al delațiunii publice, în care președintele, atât de popular, va face decât să *pârască* (în continuare) parlamentul, să se *plângă* de „oligarhi“ și să *bârfească* împreună cu „poporul“ pe liticienii cei haini, *înțierând* pur verbal. În *central*, acest loc deja mitic, re-mitizat, deveni, atunci, *marginal*, o simplă *mahala*. Traian Bănescu și-ar sacrifica, astfel, propria venție.

Referendum Re

Căci Referendumul din 19 iunie va staura o adevărată *guvernare prezidențială în referendumuri*, deschizând o serie orică fără sfârșit previzibil: Referendum E. Am fost chemați la urne și, pentru o eme, la urne se pare că vom rămâne. Politca românească se „atenienizează“ discret, ci prea se „romanizase“. Vrea poporul un

Cezar? Vom vedea. Deocamdată, Traian Bănescu a creat un *parlament informal*, instituționalizând „Piața“. Pretutindeni în lumea contemporană, criza *reprezentării* (politice și nu numai) este deja cronică, din acest punct de vedere am ars, iar, etapele, și suntem perfect contemporani cu lumea. Soluția, varianta românească la solicitarea mondial *participaționistă* este una care, prin Traian Bănescu, adevărat om politic de interes național, a scos tot ce avea mai bun din sacul propriilor posibilități istorice: suntem în plin conservatorism profund, autentic, inspirat. Mai mult, altceva, românii nu pot, din propria tradiție, inventa pentru a încerca să soluționeze *criza actuală a politicului*. Dar vom putea, în sfârșit, să și plecăm, să și evadăm, după ce, iată, le-am regăsit, din propriile origini, *re-inventând* modernitatea? Ne va reuși vreodată, o dată pentru totdeauna, o modernitate credibilă și trăibilă? Se va moderniza Traian Bănescu odată cu poporul? Este oare conștient Traian Bănescu în ce scenariu transpersonal joacă, evoluează?

Vom vota multă vreme de acum înainte, căci avem restanțe. Revoluția rămăsese incompletă, iar întârzierile istorice întotdeauna se plătesc. Dar *guvernarea prin referendum continuu* este la rândul ei o iluzie, o utopie, la fel de periculoasă ca oricare alta. Nu poate funcționa decât ca *moment fantasmatic*, de revenire la surse. La surse este bine să te întorci, să bei și să pleci, dacă rămâi, după ce ți-ai potolit setea, cu nasul în ele, te vei îneca sigur: în propriile surse.

Partidele și parlamentul se deconstruiesc, iar media, din *actor*, are toate șansele să (re)devină *spectator*. Dar, tocmai, acest ocol înapoi, prin regresie, trebuie să reformeze atât partidele, cât și parlamentul, refăcând, regăsind modernitatea, democrația.

Faptele vorbesc.

Înapoi la politică!

Poporul a vorbit! Președintele vorbește! Se vor reîntâlni periodic să-și vorbească, peste partide, parlament, media, scurtcircuitându-le, scoțându-le pe margine. Mai rămân să vorbească, în sfârșit, *faptele*. Căci numai *faptele vorbesc* cu adevărat, și aceasta tot limba, adică înțelepciunea populară, tradițională, o spune. În România, faptele când vor vorbi, în sfârșit? Sper ca Piața Universității să nu devină o simplă *tacla* și locul unor *execuții verbale sumare*. În mod normal, logic, dezirabil, perioada de guvernare direct participativă prin referendumuri și „parlamentarism“ nemijlocit popular va trebui să aibă un termen clar definit, un capăt. Căci ar fi un mare pericol să se creadă că ea poate ține loc de politică propriu-zisă, de viață politică. Urgent, vorbește, oricât de emoțională(n)te, dintre Popor și Conducător, vor trebui să înceteze – și doar faptele să vorbească. Deocamdată ne aflăm doar într-o politică de substituție. Căci când vor vorbi, sper, faptele, vorbește și vorbirile, oricât de emoționante, nu-și vor mai avea rostul. Pentru moment, ne aflăm într-o emoționantă și absolut necesară *para-istorie* și *para-democrație*. Traian Bănescu trebuie ajutat, dar nu să ne țină la nesfârșit de vorbă, între Piață și urne,

ci să reîntemeieze, cu întreaga clasă politică, politicul, dotând în sfârșit România cu o adevărată și efectivă *viață politică*. După ce a fost suspendat, dar nu și demis, președintele Traian Bănescu trebuie să suspende, acum, cursul vieții politice românești, dar nu s-o și demită, înlocuind-o cu o chermeză para-politică, oricât de necesar re-sacralizante ar fi efectele unui atare *moment*. În abisul urnelor de vot nu trebuie să se ascundă cenușa politicului.

Parafrazând termenul de *altermondialism* și, deci, comparând fenomenele contemporaneității între ele, am putea spune că, la 19 mai 2007, în România s-a inventat o formă de *alter-parlamentarism*. Excesul de anchilozare de până acum al vieții noastre politice riscă însă să ne împingă într-un exces fals complementar de distrugere a ei. Până una, alta, istoria românilor se dovedește a fi rămas, iată, la fel de convulsivă, de violentă.

Pentru a putea deveni un adevărat și providențial *erou politic național*, căci deocamdată este doar jumătate, o schiță, o promisiune, Traian Bănescu va trebui să învețe și să efectueze și *asceza puterii*, la care intelectualii, pur ocazionaliști ca întotdeauna, nu vor ști, pun pariu, să-l invite. Cel mai probabil însă, ne-moșit de intelectualii necritic publici, Traian Bănescu va rămâne cu cordonul ombilical netăiat, legat intestinal de popor, moșind cel mult indirect, și în cel mai bun caz, o modernitate politică pe care, istoric, nu el va putea s-o întrupeze, dar pe care o poate face nu numai posibilă, ci și, logic, firesc, inevitabilă.

Post-Scriptum:

Jumătate-om-pe-jumătate- iepure-șchiop

Și, pentru a mă face mai ușor (deși nu țin neapărat) înțeles de intelectualii români necritic, deci iresponsabil și infantil, în limba copilăresc-regresivă a pildelor îndrăgostiți de promițătorul, dar neîntregitul personaj destinal Traian Bănescu, țin să nu uit și, deci, să reamintesc că în basmele românești, pe lângă maniheica, reductiva dispută „arhetipală“ dintre Făt-Frumos și Spân (v. G. Liiceanu, *Despre minciună*), mai există și unele personaje inelabile, imposibile, monstruos simbolice și tocmai de aceea, poate, mai intens edificatoare, precum „*Jumătate-om-pe-jumătate-iepure-șchiop*“. Cumplit și parodic exemplu de fuziune producătoare de diminuare, de adăugare și însumare generatoare de scăderi, de adăugare istorică a sustracțiilor!

N-aș vrea să ajungem (sau să rămânem, dacă tot ne-am pus, din câte se pare, în mișcare) așa ceva, și tocmai de aceea prefer să văd, în continuare, maniacal poate, cupa victoriei pe jumătate goală (fie și pentru că șampania dă, îndeobște, pe dinafară ori pentru că, pur și simplu, în societățile civilizate, paharul nu se umple niciodată complet, iar între șampanie și bere asemănarea e doar aparentă). Doar șampania viitorului mă interesează! Tocmai de aceea, cupa trebuie să rămână pe jumătate goală.

vizor

Ți timpul prezent

Anotimpurile răzvrătite
Și aerul lor malign
Îmi tulbură pacea
Iarna cu multă zăpadă
Și incantațiile sale
Nu mai poate ține pasul
Mi-a fost dat
Să mă izbească peste față
Praful gravurii
Unei ierni îngălbenite
Transformată în corabia
Primăverii, geruiește
mugurii
Furnica împletește labirintul
Nenumărate păsări călătoare
Sună la telegraf pădurea
Nu le răspunde trilul
Ci ursul ieșit din hibernare
Se topește zăpada polară
Seceta a uscat palmierii
Legănându-și maimuțele
Suntem loctarii haosului
Timpul prezent abrogând
Codul tuturor legilor
Seamănă și culege
Cu tehnologia modernă
Oameni
Unde ești Ghilgameș?
Vei găsi vreodată viața
Pe care o cauți?
Cuvântul a învins biologia
Și viața va supraviețui

Să mă ierți

Să mă ierți Domnule Învățător
La marmura ta centenară
Am venit singură
Ceaslovul arborelui nostru
E un morman de cenușă
La jumătatea vieții
Hieroglifele Golgotei tale
Ți-au descărnat
Trupul și sufletul
Făcând din el
Primul crucifix din școală
Cu mirare de moarte
Învățătorul a ascultat
Clepsidra lunii
Din a șasea decadă a rănii
Umbrele nevieții sale
Nu pot fi provocate la
duel
Le-a ruginit și pulberea
Peste despărțiri fără
întoarceri
Suverană, Marea Judecată

Nu mi-a fost teamă

Nu mi-a fost teamă
Să mă nasc
Într-un bob de grâu

liliana grădinaru

El are mirosul de stea
Al noului născut
Alunecând în timp
Într-o noapte un
păianjen
A țesut în mine
Gândul albului
Dorind să pot locui
Pânza țesută cu lumină
Să deslușească dialogul
Dintre țărână și viață
M-am înălțat
Știu că așa am îndepărtat
Cu un strat de lut
Moartea din oameni
Să cunosc pacea sinelui
Dumnezeu mi-a lăsat
moștenire
O pagină cu literele
poeziei
Albul și poemul
Aceste cuvinte
Mi-au fost placenta
maternă
Și scrisorile mele
Către lume
Așa m-am îmbogățit

Adolescența

Mă doare și astăzi
Trupul adolescentului
Spălat de timpul
Îndurerat de-o rană
O viață am înălțat atomii
Hrăniți cu anii mei
Cuietele din palma
Lui Iisus
Au fost aerul casei
Ținând sub meninge cuvinte
Destinul meu îmi spune
Că exist
Dar câteodată
Îmi este atâta dor
De tine adolescență

Înregistrare realizată la 17 decembrie 06, acasă la domnul Holender, pe strada rel C. Popovici, de Vasile Bogdan preună cu Cornel Ungureanu. Trebuie spunem că domnul Ioan Holender, directorul Operei din Viena, locuiește, în pasurile sale timișorene, pe strada A.C. Popovici, E un loc oarecare. Nu-i lift și încă la etajul al patrulea e oarece drum. Artamentul e mai degrabă modest: nici lux și nici o serie de tablouri omagiale.

Discuția începe cu o întrebare a lui Cornel Ungureanu dacă dl. Ioan Holender are un spațiu timișorean în care s-ar putea amenaja o casă memorială Ioan Holender. Legende vorbesc despre case, terenuri pe care Ioan Holender le-ar fi cumpărat. A răspuns că nu a avut niciodată casă în Timișoara, a locuit în apartamentele din unele vile din oraș. E fericit că de când a scăpat și de terenul pe care îl avea...

Holender: Să vă spun treaba cu terenul. Sunt niște locuințe de oameni necăjiți care au fost construite în cocioabe, fără pivnițe, joase, înrog, și oamenii ăia trebuie scoși de acolo. Cum să scot oamenii, să scot oameni care au acolo de zeci de ani? Și în pivnițe stau oamenii, e plin de țigani - așa le spuneam noi, țigani, dumneavoastră le spuneți țigani. Sunt niște pline de țigani, cum să-i scot de acolo? De să se ducă? Acolo se pune problema de proprietății. O reîmproprietărire înmână în primul rând că imediat plătești un procent de proprietar și de fapt nu ai nimic. Ei, îi înghițit-o și pe asta, dar după ce toate au fost clare, mi s-a spus de la Primărie că trebuie să plătești totuși o anumită sumă, nu mare, dar vreau mii de euro ar fi, ca să răscumpăr de la statul Român ce s-a construit pe nedrept, dar s-a construit pe acest teren. Și am zis: „Gata, eu dau un ban“. Vreau să scap de beleaua asta și să mă scăpat de ea, am primit 1000 de euro de răscumpărare și se bate el acum acolo ca să mă scăpat. Asta e tot. Casa „Palace“ (un restaurant - un palat celebru din centrul orașului, lângă Operă), domnule Ungureanu, este a bunicului, a mamei, Dornhelm, celebrul, care a avut și un atelier de cotex“-ul pe lângă Operă, în dreapta, unde erau o prăvălie de textile în Palatul „Victoria“. „Palace“-ul este o bătaie între... și între. În primul rând este mama, este sora mamei și este sora mamei. Fratele mamei, Dornhelm, a murit la 91 de ani, sora trăiește și ea face 92 de ani, dacă dă Dumnezeu, mama în martie. Eu am sfătuit-o pe maică-mea să renunțe, a renunțat, și a renunțat și sora ei, și sora ei bate băiatul lui Dornhelm care vine des la Timișoara pentru casa asta. Restaurantul și l-au construit acumă lui Tender, dar zice Ciuhandu că i-a spus că să nu rămână acolo în paragină cum stă acum, că e o rușine pentru oraș, și după aia o să vadă cine o să câștige bătaia asta, dar eu văd că bătaia asta nu sunt, nu am nici un fel de rol în ea - s-a părtaș. Gata, asta este. (N-am nimic, lamă fericit Herr Direktor. N-am nimic.)

Bogdan: O întrebare doar de amănunt. Dornhelm acesta este rudă cu regizorul de la Hollywood?

Holender: E fratele lui... sunt doi copii, este Robi și Robi, băieții băiatului bătrânului Dornhelm, fratele mamei mele. E văr primar. Băieții, care face acum marele film în Rusia, „Zboi și pace“, este vărul meu primar.

Bogdan: El a venit aici și a făcut primul film, chiar în mai 1990, despre Timișoara, despre Revoluția de la Timișoara.

Holender, arta despărțirilor (I)

Holender: „Recviem pentru Dominic“, un film prost după părerea mea.

Cornel Ungureanu: Sunteți generos, e un film foarte prost... Întrebarea de la care am început era următoarea: Timișoara, la un moment dat, o să trebuiască să aibă și niște case care să ilustreze personalitățile pe care le-a dat orașul. N-are așa ceva. Dacă la un moment dat se pune problema unui muzeu memorial „Holender“, a unei case „Holender“, ce loc v-ați alege? Pentru ce loc ar trebui consilierii locali să opteze?

Holender: Să nu opteze. Eu i-aș sfătui să nu o facă. Sigur un lucru pe care mi l-aș dori, dacă nu mai trăiesc, acolo pe Petru Carp, 13, cât nu iau țiganii, romii dumneavoastră, ultima casă din strada Petre Carp, care acumă îi spune, nici nu mai știu cum...

Bogdan: Trandafirilor...

Holender: Nu mai e Trandafirilor, a fost, e Borcea, Bocșa, nu mai știu, iar și-a schimbat numele, dar în fine, la intersecție acolo, la podul Michelangelo, să pună o plăcuță acolo că s-a născut Holender acolo, în casa aia. Asta ar fi frumos. În rest lasă, nu știu... Eu nu am nici loc, nici gândurile acestea... Hai să vă arăt altceva. Domnul Ungureanu, eu am strâns puțin dar mai sunt încă...

(Răsfoiește prin copii xerox ale unor articole ale sale)

Asta nu o să înțelegeți, că ați fost doar o stagiune director de teatru, dar începe actul despărțirii. Eu mai am trei ani și jumătate contract, până în 2010, fac 19 ani și toate lucrurile raționale îmi spun: 75 de ani, salut! Și așa a și fost programat. Dar prin politică s-a schimbat ceva în Austria, a căzut vechiul guvern, s-au făcut alegeri, de 73 de zile se caută o înțelegere pentru o nouă guvernare, suntem fără guvern, deși, interesant, și am spus-o într-un interviu săptămâna trecută, uite că facem o experiență unică în Austria, putem trăi fără guvern! E și asta posibil. Nu există guvern de două luni și jumătate și totuși existăm. Dar, în fine, în ianuarie se va face acest guvern și una din hotărârile cele mai urgente, necesare, ar fi ca să se hotărască cine va conduce Opera după 2010. Acumă încep ziarele să spună ca tot eu să fac, măcar un an, măcar doi ani, măcar până se găsește cineva, Păi, zic, dacă mergem așa nu o să se găsească niciodată nimeni. „Da, dar e târziu“ și Holender în stânga și Holender în dreapta, și fiecare zi citesc chestii în ziare. Dar citesc și lucruri mai puțin plăcute. „La mai lăsați-l și pe Holender asta că n-o fi... are și o vârstă, mai sunt și alții“... Asta a fost o discuție cu directorul general al Televiziunii Naționale, cu directorul acesta pe care eu îl consider că ar fi un urmaș demn, și cu mine, dar aicea, (caută o altă pagină din aceeași revistă), este o revistă destul de citită la noi, aicea zice: „Despre urmașul lui Holender“, și zice „Cel mai bine ca Holender să-și numească el urmașul“, în formă monarhică, să spună „asta este“ și asta va fi. Sunt pus în situația personală de a mă gândi dacă într-adevăr... eu nu aș vrea să doresc ceva, știți, pentru că dacă mi-o doresc, și știți cum e cu puterea, e greu să te dezobișnuiești, dar eu caut și de aceea am venit la Timișoara, să mă gândesc bine ce vreau. Și eu cred că sunt foarte bine sfătuit de mine însumi dacă stau liniștit și

cornel ungureanu vasile bogdan

nici un an nu mai fac, și termin frumos acolo în 2010. Eu cred că e just și e bine așa. Dar ca să renunț la post, la putere și la tot ce a fost nu e foarte ușor...

Ungureanu: Obiceiul dintotdeauna a fost nu numai în Balcani și nu numai la români... Nu e normal să vă alegeți dvs un urmaș, să vă luați titlul de director de onoare, dar un director de onoare foarte implicat în fiecare decizie? Să existe totuși o continuitate? Știu că aveți proiecte pentru tot mileniul al treilea.

Holender: Nu vreau să fiu implicat, trebuie să fie foarte clar că viața mea nu este Opera din Viena, realizarea mea personală nu este Opera din Viena, chiar dacă sunt cel mai longeviv din toată istoria Operei. Timișoara, de exemplu, are o prezență, o continuitate mult mai profundă și mult mai... mult mai... are rădăcini mult mai adânci decât activitatea asta a mea la Opera din Viena. Eu trebuie să mă

atitudini

despart și în interior de această identitate a unei instituții de stat, care nu este identitatea mea.

Ungureanu: La Opera din Viena ați introdus un stil de om nou și de creator de secol 21. De aceea ar trebui să înnoiți și ideea de despărțire... Nu vă despart alții, vă despărțiți dvs. De ce?...

Holender (privind xeroxurile): Vedeți, aicea au spus în titlu: „Nu o să mă plimb o veșnicie în jurul Operei“.

Ungureanu: O, deja ați început să povestiți de asta...

Holender: Da. Astea sunt cele pe care le-am mai găsit eu, ceva mai vechi... Aici a spus unul: „Bucățile independente o să trăiască mai bine decât împreună“. Asta este alianța cu Teatrul Național, și asta e deja în sensul sfârșitului de mandat. Acumă toate ziarele sunt pline cu astea...

Ungureanu: Momentul e legat și de problema subvențiilor, de relațiile cu guvernul, de relațiile cu liderii politici?

Holender: Da, relațiile cu liderul politic, uite și aici scrie: „Săptămâna trecută a început a 15-a stagiune a Operei din Viena sub direcția lui Holender, s-a terminat a cincea ediție a... în fine... „Vine libertate pentru Staatsoper“. Și aici începe cu Nachfolger (urmașul), cu cine o veni... „Die Profitorin sind immer noch da“... Asta este un interviu cu o femeie foarte inteligentă într-un ziar de cultură, un ziar evreiesc în care am spus: „Am admirat soldații germani. Au fost blonzi, cu ochi albaștri și au avut o cărare ca mine“. Și bineînțeles că la vârsta aia, când aveam atunci opt ani, nouă ani, la Timișoara, umblam și eu și urlam și eu „Heil Hitler!“ ca toți, inconștient, dar cu această simpatie spre militarism pe care toți tinerii au avut-o și o mai au și astăzi pentru uniforme, pentru ofițeri, pentru uniforme frumoase...

leom

Leom este primul poet albanez din California tradus cu un volum antologic în limba română. S-a născut în 1969, la Shkodra (Albania).

A publicat 19 volume de poezie și proză. Pentru el nimic *nu-i târziu*. El este poetul care caută *un timp dezlegat care ne leagă cu cătușele vieții ruginite de vise*. Din volumul *Am văzut lumea aflăm că lumea este căutarea iubirilor învelite în vise*.

Conform prefațatorului Marius Chelaru, „autorul construiește poezia și ca pe un „jurnal de suflet“ sau, poate, mai bine ca pe un film pe care îl face cu viața, cu gândurile, cu pașii săi clipă de clipă, atunci când simte în vers. Nu odată, prin felul în care scrie, Leom parcă dorește să arate că vrea să (re)trăiască amintirile sfâșiate în poezie, cum un pictor își picură sufletul cu penelul, fără-mând cătușele nostalgiei. Vrea ca

poezia să facă parte din viața lui, o îmbrăce, să fie în tot ce îl înconjoară: natura, ceilalți, iubita, meile, orașele, iubirile și trădările, renunțările, dureri, tristeți și bucurii.

În ce măsură reușește asta, cititorul român poate să își dea seama și citind aceste poeme, datorite noii și prin osârdia lui Baki Ymeri“.

(Mihai Antonescu)

JOC MAGIC

În colțul de foc al unui ochi magic
Un suflet de rând mă lasă singur și fuge
Când două păsări prețuite părăsesc cuibul
Unde doi ochi verzi transmit o dilemă
Acolo unde plânge un glas fermecător
Lumea adunând-o în jur
Am obosit în jurul tău lume a iubirii
Eu copilul tău, Tu mumă de copil
Tu nu mă crezi mai mult fiindcă eu sunt un păcat
Al ochiului tău magic, al visului meu înfocat

ACEASTĂ VIAȚĂ

Această viață scurtă e doar o magică înșelătorie
Natura ne aduce tot soiul de ciudățenii
Ne pune să jucăm scene uimitoare
În fine, răzând, lumea cealaltă ne poartă

ȘOPTIRE

Ultimul glas, care își urlă pacea pierdută în ungherul cel palid
Geme alarma mea, alarma celorlalți
În urechile surzilor cărora li s-a stins auzul
Ultimul glas care geme pentru pacea pierdută va fi al meu
Și dacă dormi cu prima primăvară
Și dacă îl trezesc gândurile care l-au dus la pierzanie
Ultimul glas care geme
Pentru pacea pierdută, glasul meu în suferință
Astfel, în voi va avea totdeauna ecou
Cu durere și spaime se va revărsa peste voi
Ultimul glas care geme pentru pacea pierdută va plânge

În ritmul obosit acolo nu mai există speranță
Acolo unde se sting vieți de oameni
Ultimul glas care geme pentru pacea pierdută prin curte
Este locul minciunilor, loc al durerii
Lumea deja nu mai e ceva de preț
Ultimul glas care urlă
Pentru pacea pierdută pe calea cea dreaptă

SĂRITURĂ

O nouă grijă prinde să geamă cât e ziua de lungă
O grijă monumentală născută cu grijă
Crescută cu grijă, înviată cu grijă
Se ridică până unde nu putem s-o atingem
În inițialele primelor cuvinte de dragoste
Ea atinge dinastiile bieților îndrăgostiți
Ce nu îndrăznesc să savureze culorile
Care nu ajung să se invite la Breakfast
Acolo în unitățile adânci ale grijii
Unde culorile, moleșindu-se, se înegresc
Acolo unde totul ia culoarea grijii
Și apasă una peste cealaltă buzele care tremură
Începe un dans nou și modern
Pe pielea pământului picioarele desculțe
Sună ușor ca picioarele obosite
Ziua întreagă geme un sunet desculț
În calmul timpului îngeresc
Și hoinăreala tot culoare de grijă a luat
În timp ce noi doi dansăm cu ochii închiși
Simțim cum cădem în abisul destinului
Visăm chipul păcatelor celorlalți
Acolo unde sângerează mâinile femeilor
Pierdute prin lumile împărțite în trepte
Prima treaptă a femeii care știe ce este grija
A două treaptă a femeii care se joacă cu grija

urcă treptele până-n cerul grijii
me, dar nu pentru cea din urmă oară
e spune că va geme până-n veșnicie
timp ce noi dansăm ca doi demni dansatori
ansul pașnic al vieții grijilor

UMINA NOSTALGIEI

otuși vom împinge încă puțin acest timp al luminii
vreme ce ne-mbrăcăm și ne dezbrăcăm unul în fața
eluilalt

timp ce-mi surâzi, amintindu-mi de ziua de alaltăieri
timp ce te iau în brațe pentru a merge mai departe
oricum ne simțim ca doi inși fericiți și imităm
âteva lacăte de aur care au cuprins iubirile lumii
âteva îmbrățișări înfrigate cu adânci rădăcini
muzicalitatea de spirit care se sacrifică în fața furiei
ducându-mi aminte de câlcăile voastre în timp ce se ridică
se-nțelege oricum cum pot merge de anapoda treburile
ai departe - inima ți-am pus-o în palmă

u avem timp să cântăm versuri, n-avem timp să râdem
ste timpul nostru prețuit ce se varsă pentru a se revărsa
agic, parcă totul se naște și moare în jurul nostru
cribiile care ne pedepsesc trupurile atât de legate

timp ce începem să cântăm totdeauna într-un nou ritm
stfel ne întoarcem la Shkodra, undeva pe malul lui Kiri
colo unde se spune că nici bolovanii n-au rămas fără
bite

otuși nostalgia ne întoarce altundeva
poi luam câteva versuri ca să ne lovim unu pe celălalt
ndeva râdem și ne înlăcrimăm, voluptatea vieții ne
prinde

u vor fi multe nopți mai frumoase, nici versuri mai cântate
nici îmbrățișări mai plăcute, nici înfloriri de vise ca ale
voastre

u vor fi mai multe expresii pentru a încorona bucuriile
nici nume de flori cu aromă pentru a minți iubitele
ndeva mai încolo prin voluptatea unei ape care curge și
rge

e încetat precum iubirile ce renasc zi de zi
ndeva în colțul tău m-am așezat și mă răsfaț
ndeva în colțul meu te-ai așezat și te gândești
ntem sau nu suntem noi, aceiași inși fericiți
are devenim așternuturi ale călătoriilor visului

timp ce ne pierdem pe străzile prefăcute în vise
reau să călăresc din nou împreună cu tine pe acele cărări

ERTAȚI-MĂ

ertați-mă dacă amintesc de o durere de odinioară
are vă cuprinde pe toți prin întuneric
ața e ca un joc ce se pierde mereu
tă de ce iese ca o curvă pe stradă

Iertați-mă dacă vă cert reacțiile sărace
Față de această realitate care ne chinuie
Astfel că, pentru noi toți nebună e viața
Amestec de furie care vine, tot vine
Iertați-mă dacă vă simt, dacă pentru voi croșetez poezii
Pe care voi nu le-nțelegeți fiindcă deseori
Ele par a fi vis care pe neașteptate ne părăsește
Dându-ne o lecție care va avea valoare cândva
Iertați-mă dacă tot continui să râd din pricina plânsului
Dacă între mine și voi am aprins aceste scânteii
Frumusețea are valoare atunci când vine și despărțirea
Iar răul îl simți când dispare bunătatea
Iertați-mă deci, iertați-mă, iertați-mi din nou
Această datorie minunată pe care natura a făptuit-o
Undeva ne vom întâlni cu toții și ne vom duce-mpreună
Acolo unde natura a crescut fără minciună
Iertați-mă dacă mă plâng atât de sincer în mijlocul vostru
Dacă vă cer să mă înțelegeți e o datorie poetică
Undeva ne vom vedea din nou pe câmpiile verzi
Sau acolo unde se sărută pământul și marea

POEZIE, MĂI, NEBUNĂ POEZIE

Există undeva o neștiută magie
Există o margine a unei lumi pline de mirare
Oameni întregi care stau nemaivorbind
Poezie, măi, nebună Poezie
Aici am putut trăi liniștit
Cu durerea și cu țipătul tău
O viață și încă o altă viață
M-ai înnebunit și te-am înnebunit
Când trec pe furiș, pe cărările
Dragostei pline de răni
Sunt singur, ca o lună îngenuncheată
În jurul meu au pierit toți
Merg singur, deseori îmi înghit amintirile
Precum o fiară flămândă
Ele n-au nici-un fel de suflet
O! amintire vie, nu mă părăsi
Dacă azi și mult mai târziu
Vom fi noi doi și doar noi
Poezie, tu suflet totdeauna deschis
Dacă eu nu voi mai fi, tu văduvă ai să rămâi
Există multe suflete rănite de bucurie
Care vor să cânte în jurul tău
Trezește-te și aprinde-te, flacăra vie
Poezie, tu suflet deschis spre veșnicie

În românește de
Baki Ymeri

literatura lumii

Modelul bunului samaritean

valeria manta făicuțu

Dacă pentru romanul *The Accidental Tourist/Turist de ocazie* Anne Tyler primește în 1985 National Book Critics Circle Award și este este trecută pe lista finaliștilor pentru Pulitzer, acest din urmă premiu îi va fi acordat în 1989 romanului *Lecții de respirație*, publicat la noi de Editura Univers (2007), în traducerea lui Gigi Mihăiță.

Subiectul este banal: un cuplu adult face o călătorie cu mașina, dintr-un stat american în altul, pentru a participa la o înmormântare. Întreaga acțiune (de fapt nonacțiune) se desfășoară în mașină, pe parcursul unei zile, compoziția amintind cumva de *Ulise* al lui James Joyce. Numai că accentele satirice și trimiterile livrestii lipsesc cu desăvârșire. Maggie și Ira sunt doi americani din clasa de mijloc, fără deschidere culturală, cu noțiuni superficiale de religie, geografie, istorie și politică, cu o existență standard, împărțită între serviciu, locuință și activitățile tipice din week-end: participarea fără prea mare convingere la slujbele religioase dominicale, câte un picnic în familie, cumpărături la Mall și, din când în când, câte o escapadă pe hipodrom, pentru pariuri făcute cu inima strânsă.

cartea străină

Dacă cele 300 de pagini ale romanului s-ar limita la atât, cititorul și-ar pune cu siguranță întrebări în privința criteriilor de acordare a premiilor literare în America și asupra criteriilor de selecție a opurilor care merită traduse/puse în circulație. Mai importante decât subiectul romanului, însă, sunt „lecțiile de respirație“ care-i dau titlul și care-l transformă dintr-o relatare plictisitoare despre omul comun, mărginit, rob al stereotipurilor cotidiene, cu o biografie asemănătoare cu a altor milioane de oameni comuni, într-un roman psihologic de cea mai bună calitate. Fapte obișnuite, uneori meschine și jenante, se acumulează aparent fără logică, de parcă ar fi un scenariu de film prost, pentru ca, brusc, semnificația paginilor scrise parcă de dragul de a fi scrise să se schimbe, să constată că tot ce-ai citit trebuie văzut dintr-altă perspectivă și că ai fost indus în eroare de o scriitoare care chiar știe să scrie și să te manipuleze prin scris. Avem de-a face cu un narator a cărui voce se suprapune peste cea a lui Maggie: mișcările ei sufletești, schimbările de nuanță, modul de a gândi/regândi situații din prezent și din trecut sunt relatate din interior, în timp ce, față de Ira, se păstrează o distanță aproape respectuoasă: el este capul familiei, bărbatul care vorbește puțin și face și mai puțin, mai preocupat de jocul de *solitaire* decât de ceea ce se petrece în jur și, mai ales, cu soția lui. Planul temporal este fragmentat de nenumăratele plonjări ale lui Maggie în trecut, care sunt conotate ca o ședere sub apă; personajul se scufundă în amintiri și stă acolo până când rămâne fără respirație, astfel că trebuie să se întoarcă în prezent, pentru a-l vedea pe Ira la volan, conducând cu nepăsare și semănând prea puțin cu Ira cel din memoria ei afectivă.

Memoria funcționează ca o oglindă în care privesc, simultan, Maggie și cititorul roma-

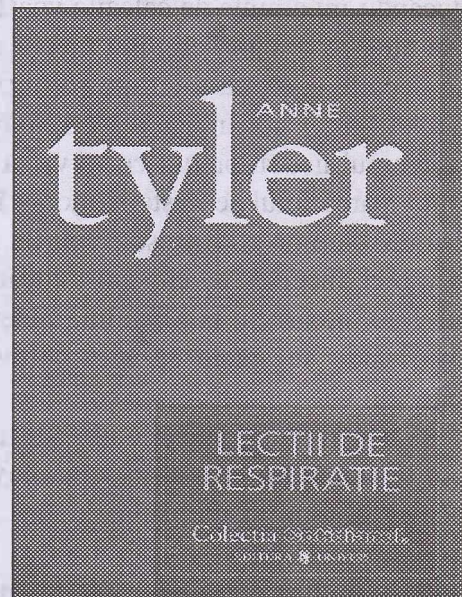
nului; acesta are parte de aceleași lecții de respirație, el naște personajul pe măsură ce citește și, paradoxal, asistă la această „naștere“ printr-un sistem complicat de oglinzi. Persistă senzația de dublu, de contradicție între ceea ce vezi și ceea ce este în realitate; Anne Tyler își manipulează cititorul exact la acest nivel de percepție, oferindu-i informații false; odată prelucrate mental și sintetizate, aceste informații creează o cu totul altă imagine decât cea care era de presupus că se va crea.

Nevasta banală, ușor isterică, alarmistă, speriată de cele câteva kilograme în plus, gata să înceapă cure de slăbire și să renunțe la ele îndată ce le-a început, șleampătă și guralivă, este construită pe contrastul dintre esență și aparență, cunoscut ca sursă de comic; numai că Maggie nu este câtuși de puțin comică, ea are o abilitate ieșită din comun de a comunica, de a relaționa cu toate personajele secundare/episodice care apar pe parcursul călătoriei spre înmormântare, și o inteligență socială care se ascunde atât de bine sub masca stupidității, încât nici Ira, care este personajul-martor al romanului, nu-și dă seama de existența ei. Dimpotrivă, pe el îl enervează ușurința cu care Maggie își face prieteni „pe viață“ din necunoscuții abia întâlniți, modul ei de a vedea întotdeauna partea bună a lucrurilor și dorința de a influența în bine relațiile dintre cei pe care-i cunoaște. Ira Moran oscilează între indulgență și „privirea de sus“, vag protectoare, la adresa soției, fără să-și dea seama de fascinația pe care aceasta o exercită asupra lui. „Lecțiile de respirație“ ale lui Maggie sunt înțelese ca lecții de supraviețuire, de acomodare/adaptare la un mod de viață care nu corespunde idealurilor pe care și le-a construit în adolescență. Antropocentrismul obsesiv, dorința de bine, frumos, adevăr și armonie la nivel ontic o determină pe Maggie să facă greșeli inclusiv în educația copiilor săi: Jesse își ratează căsnicia și cariera, Daisy este mediocră și snoabă, astfel că certurile conjugale și evadările mentale într-o altfel de căsnicie sunt frecvente în cuplul Moran: „Maggie și Ira se uitau mohorâți unul la altul, fiecare în alt colț al sufrageriei. Maggie dădea vina pe Ira: era prea dur. Ira dădea vina pe Maggie: era prea moale. Uneori, în adâncul ei, Maggie dădea vina și pe sine. Își dădea seama că fiecare hotărâre pe care o luase ca părinte avea la origine o singură idee: faptul că, pur și simplu, copiii ei erau copii, condamnați ani de zile să se simtă lipsiți de putere, dezorientați și constrânși, o umplea de atâta milă, încât i se părea inimaginabil să le mai îngreunezi viața și cu alte suferințe. Putea să le găsească scuze pentru orice, să le ierte orice. Poate ar fi fost o mamă mai bună dacă nu și-ar fi amintit atât de bine ce înseamnă să fii copil“ (p. 210).

Maggie este preocupată prea mult de destinul ființei umane în general; este gata tot timpul să lăcrimeze pentru orice suferință ori eșec al celorlalți și eșuează într-o meserie de infirmieră insignifiantă într-un azil de bătrâni, unde nu face altceva decât să spele, să hrănească și să ducă la toaletă niște epave umane. Ar putea părea un model de bună samariteancă, un prototip creștin perfect, dacă nu ar fi gafele și stângăciile ei, zelul romanțios, cultivat, după rețetă americană, în urma nenumăratelor ore petrecute în viața televizorului la talk-show-uri ieftine și la „soapies“ (filme dulcege cu subiect de doi bani, în care întotdeauna ai satisfacția unui happy-end). Aproape că nu-și mai dă seama care este diferența dintre manifestarea compasiunii a afecțiunii sincere și depășirea

zonei de intimitate a celorlalți. Asumându-și problemele celuilalt cuplu (Jesse-Fiona), Maggie depășește, dar cu cele mai bune intenții, limitele bunului simț; minte, confunde, înțelegă argumente și povești, țese intrigă, în un cuvânt, reia, în variantă modernă, viclenia lui Scapin, numai pentru a reuni un cuplu destrămat. De un optimism feroce, refuză să înțeleagă faptul că fiecare cuplu își are propria traiectorie și propriile legi de funcționare. Tensiunea care se creează între personaje datorează sistemului diferit de valori și des-cronizării; **Lecții de respirație** este un roman al unor personaje cu reacții în contrast, care privesc peste umăr ori cruciș, niciodată în preună și în aceeași direcție.

Un mecanism epic bine pus la punct, indiscutabil modern ajută la „nașterea“ unor personaje care nu iau parte la acțiunea propriu-zisă a romanului (mai mult non-acțiune proiectare în posibil/realizabil, decât acțiune dar care se conturează, din amintirile lui Maggie, întâi ca siluete încetșosate, pentru a deveni, în cele din urmă, la fel de „reale“ complexe ca și personajul care le-a creat prin monologul său interior. Fiona, Jesse și fetelul, familia retardată a lui Ira, mama

Maggie, autoritară, cu ambiții sociale ridice și cu pretenții de persoană civilizată, ma Fionei, bătrânii de la azil (mai cu seamă a domn Gabriel, perfecțiunea și delicate intruchipate) trăiesc prin puterea lui Maggie a-i include în spațiul ei interior, unde li permite o autonomie personală chiar mai mare decât cea din planul real. Între Maggie și personajele care o locuiesc există acea distanță autorului obiectiv și impersonal (care nu en-judecăți de valoare și nu premeditează des-șurarea epică) față de personajele sale, pe simplul motiv că știe mai puțin despre personaje și despre traiectoria lor decât știu personajele însele. E ca și când personajele și-ar capirandellian, autorul care să le gireze ontolo-

Maggie ar putea fi un personaj tragic, dar ar lua în serios o idee pe care o enunță la momentul dat, dar pe care nu o adâncește lucrurile se repetă, ființa umană este supacelorași greșeli și aceluiași destin implacabil pentru că, „din om, când moare, piere nu chipul/ dar neatins trăiește arhetipul“ (v. Alexandru Philippide, *Monolog în Babilon*). „Totuși expresia lui Jesse i-a rămas în minte *Același vechi cântec și același dans*. (...) monotonie - ah, Doamne, cine-i putea găsi vina lui Jesse pentru că îl irita așa ceva? În Babilon, fără să vrea, băiatul își urmărise părinții în anii copilăriei, jurându-și că nu va accepta astfel de viață: să tragi în jug și după zi, să duci la atelier în fiecare dimineață, ca Ira, să duci la sanatoriu, ca Maggie“ (p. 148).

Suprarealiștii de astăzi

planeta literelor

Se mai poate vorbi astăzi despre suprarealiști? Mulți consideră că această mișcare a dispărut odată cu îndrumătorul ei, André Breton, chiar înainte de a se pronunța oficial autodizolvarea în 1969. Un grup de ireductibili înțeleguși să continue aventura. În anul 2002, când importanta expoziție „Revoluția prarealistă”, la Beaubourg, urmată apoi, în anul următor, de vânzarea de la Druout a lecțiilor Breton, au arătat că puterea de scinație a suprarealismului a rămas intactă asupra marelui public. Probă, dacă mai era voie, că focul continua să ardă sub cenușă. În această recunoaștere nu ne împiedică de a lica anumite întrebări. Dacă aspectul orific ar putea fi flatant, el are de asemenea terea să ne orbească. În consecință, o șcare cândva revoluționară ar putea fi gropată într-un muzeu? Simezele oficiale t primi alte lucruri decât cadavre? Cralizate instituțional, operele suprarealiste pierdut rațiunea lor de a fi. Ele n-au mai st luate ca o lume în mișcare, ci separate de mumificate și înțepenite în sarcofagele lturii ministeriale. Revolta, ca moștenire prarealistă, a fost ocultată. Nu ne-a semnalat suși Breton pericolul de a reduce prarealismul la aparența sa estetică? Nu le reproșa vehement lui Dalí sau Magritte otul de a se fi servit de suprarealism pentru și vinde mai bine tablourile, altfel zis de a sa înainte folclorul suprarealist pentru a e carieră? Sub veșmântul sărbătoririi, nu buia să vezi în spatele acestor manifestări nou act de constatare a decesului prarealismului?

Strada Strasbourg-Saint Denis urcă înspre ra de Nord. Un cartier animat, plin de fotă, colorat, unde supraviețuiește acel chi Paris popular, care este inima ce bate a otalei. Michel Zimbacca locuiește acolo, r-un apartament a cărui ambianță evocă ada Fontaine, 42, unde locuise André eton. Ca la autorul Nadjiei, operele prarealiste coabitează aici cu obiecte stranii, r-o harababură organizată, care oferă ritului multiple evadări. Vei găsi amintiri eanice, vârful unei baghete magice prezentând un personaj pitic, înconjurat de e zimțate și o cutie conținând un tors ninin din plastic lichefiat... Pe o etajeră de și, o fotografie panoramică a unui grup prarealist, ce-i înfățișează, în spatele unei se de bistro, pe: Breton în centru; njamin Peret, orgoliosul refractar, la stânga apoi Giacometti, Max Ernst, Man Ray și nda Suzanne Muzard, căreia Emmanuel ri și André Breton căutau să-i intre în grații. chel Zimbacca este fotografiat nu departe Julien Gracq. „Într-o zi, pe la mijlocul lor '50“, se explică „mă plimbam pe chei. fi avut vreo 25 ani. Foiletonam un număr «Surrealismul în slujba Revoluției». coteam pe atunci că lumea în care trăiam n- ea nici o legătură cu Baudelaire, Rimbaud... n citit două sau trei poeme și am descoperit antat că operele lor continuă să trăiască! I- scris imediat lui Breton, apoi l-am întâlnit, nd acceptat de grup“. Profund legat ontrolabilei energii adolescentine, prarealismul nu fusese doar o mișcare rară sau picturală. Teluric fecund, traversat o furie instinctivă, el a propagat un mesaj rebeliune împotriva moralei înțepenite, e avea să antreneze lumea civilizată în cel al doilea Război Mondial. În raport

constant cu realitatea epocii sale, el înțelegea să acționeze asupra societății printr-o veritabilă transmutare poetică a fiecărui individ. Pe o ultimă tresărire a romantismului, visa să creeze o „criză de conștiință“. Această arhitectură dinamică, această traversare a oglinzilor în permanentă metamorfoză îi erau dragi lui Breton. Cum a spus Walter Benjamin, trebuiau să fie câștigătoare forțele ce reușeau să tulbure. Mânați de o ambiție supremă, departe de o corectitudine poetică, suprarealiștii nu separă niciodată arta de viață. Michel Zimbacca a asistat la autodizolvarea grupului înfăptuită la inițiativa lui Jean Schuster în 1969. Dacă unii înțeleg să întorcă definitiv o pagină esențială a istoriei artistice a secolului XX, alții se opun. În primul rând Vicent Bounoure. Anarhist, specialist în artă oceanică, el este membru al grupului încă din anul 1950. Conform opiniei sale, dacă autodizolvarea marchează o etapă importantă a mișcării, nimic nu o împiedică să se reformeze pe noi baze, mai bine adaptate timpului prezent (...)

„Suprarealismul nu este o mișcare desuetă“, ne asigură Michel Zimbacca. Înspre 1990, tinerii de 18, 20, 30 de ani ni s-au alăturat... Ei sunt foarte activi în străinătate. Ei găsești în Spania, în Suedia. La Chicago, ei există încă din 1960. În anii '70, o activitate suprarealistă importantă s-a desfășurat clandestin sub dictatură militară la Praga și la Buenos Aires. Mai recent, un grup s-a format în Grecia la Ioannina, iar în anul 2006 la Atena. Suprarealismul este internațional. El a cunoscut o perioadă de anonimat, sub comunism spre exemplu, dar a supraviețuit, în 1999, o importantă întâlnire a avut loc la Praga, cu ocazia deschiderii expoziției «Sacrilegiu». Suprarealismul nu este o

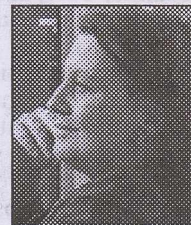
planetă. E un ansamblu de sateliți. Reviste și manifeste, prin impactul lor rapid și virulent, au însoțit această mișcare. Grupul din Londra a făcut să apară revista „Arcturus“. În Franța, Michel Zimbacca și Marie-Dominique Massoni, printre alții, animă revista „Surr“, avatar al publicațiilor unei epoci faste. Născută în urmă cu câteva zeci de ani, Surr întreține legături strânse cu grupările similare din străinătate. O nouă gândire cere un limbaj novator. Cum a fost cazul și în privința gestației dadaiste, poezia rămâne calea regală a creației suprarealiste actuale. Se are în vizor studiul visului, sexualității și al acelor zone unde conștiința basculează către teritoriile neexplorate ale spiritului(...)

Opinia lui Alain Joubert este că „ne aflăm astăzi în zona mizerabilismului, majoritatea romanelor publicate fiind un reflex al epocii, îndemnând la resemnare. Suprarealismul ar putea ataca acesta complacere atât de răspândită. Scopul său nu este de a fi un grup revoluționar în sensul normal al cuvântului. De altfel, atunci când suprarealiștii s-au infiltrat în grupări politice, au fost asimilați și subordonați. Ținta sa este de a pune în cauză însuși conceptul de putere“. Suprarealismul relevă o anumită concepție despre viață, nu este un canon oficial căruia ar trebui să i te supui. El încearcă să fie o insulă de rezistență la gândirea comună. Dacă impactul colectiv e departe de a-și arăta capacitatea, el rămâne un formidabil stimulator individual. Ca un vulcan care și-a reluat erupțiile, el își va dezvălui urmele pe care le-a lăsat în principalele aspecte ale creației contemporane. Măcar în această privință, o parte din ambițiile sale au fost îndeplinite.

Traducere de
constantin ardeleanu

Poezii în capodopere

alese și traduse de **grete tartler**

Guillaume Apollinaire (1880-1918)

Semn (Alcooluri)

Sunt de-al Semnelor Toamnei șef dominat,

Încât drag îmi e rodul, florile detestând,

Regret fiecare sărutare ce-am dat,

Cum nukul bătut jalea-și spune în vânt.

O, toamna mea veșnică, anotimpu-mi mental,

Mâini de-amante ce-au fost spre pământu-ți pogoară,

Mă urmează-o soție, pasul umbrei fatal,

Astă seară columbele zboară ultima oară.

alina boboc

Adecvarea la Ionesco

O recentă premieră a Teatrului Odeon din București (3.IV.2007) se numește **Ionesco - cinci piese scurte** și valorifică o parte din textele de teatru scurt al autorului într-un spectacol de excepție. Reușita este dată în primul rând de abilitatea regizorală și de abordarea clasică, cu respect pentru litera textului. Alexandru Dabija nu montează Ionesco doar de dragul de a monta și nu vine cu inovații spectaculoase sau cu experimente care să șocheze spectatorul, ci propune o viziune interesantă, subtilă și atentă, înglobând cele cinci texte ionesciene într-un spectacol de mare profunzime.

Prima scenetă, **Îi cunoașteți**, jucată pentru prima dată în 1953, la Théâtre de la Huchette, surprinde acum prin spontaneitatea actorilor, prin naturalețe și capacitate persuasivă. Dialogul absurd dintre cele două personaje, lipsit de intrigă sau de finalitate, ajunge totuși undeva, într-un punct surprinzător. Pavel Bartoș creează aici un rol excelent.

Salonul auto a fost scrisă pentru teatrul radiofonic și difuzată pentru prima dată în 1952 la Paris. Transpunerea unui text destinat ascultării într-un spectacol pe scândură nu

presupune dificultate (de obicei, invers e mai greu, adaptarea unui text dramatic pentru radio), iar regizorul are inspirația de a păstra tot ce indică didascaliile ionesciene. Rezultatul este o condensare de comic inteligent. Gelu Nițu știe să vândă „un mașin” și perechea lui, dar mai ales să rostească replica: „Vanzătorul sunt eu, la fel cum statul era Ludovic al XIV-lea”.

Guturaiul oniric, reprezentat alături de **Îi cunoașteți** în 1953 în **Spectacolul Ionesco**, e tratat de actori ca o glumă bună și interpretarea lor e atât de naturală, încât pare la îndemâna oricui. Antoaneta Zaharia are aici o strălucire aparte, construind un personaj ionescian care ar fi stârnit și admirația autorului.

Lacuna, o parodie a unui segment din biografia autorului, a fost montată prima oară în 1965 la Teatrul Municipal din Aix. Actualitatea scenetei rămâne: un academician, posesor a numeroase diplome de doctorat, nu are bacalaureatul, îl susține la vârsta maturității pentru că trebuie și îl pică, deoarece se dovedește a nu fi în stare să lege două fraze la compunere. Toate intervențiile lui nu ajută la nimic. Oana Ștefănescu face un rol foarte realist și convingător, iar Ionel Mihăilescu, purtător al unei cravate de tot hazul, este un academician de carton autentic.

Fata de măritat, scenetă dedicată lui Pierre Hechter (fratele lui Mihail Sebastian),

a fost jucată în premieră alături de cele două piese menționate mai sus, în 1953, **Spectacolul Ionesco**. Textul satirizează spirit caragialian, dar cu alte mijloace vorbăria goală, compusă din clișee, care senzația de conversație, personajele par să se teamă de tăcere. Dorina Lazăr are știință a rostirii care potențează la maxim replica, creând comic din orice detaliu, Niculaie Urs demonstrează, după rolurile **Măscăriciul** și **Momâia**, abilități de psihologie artistică.

thalia

Sucesiunea scenetelor este aleasă astfel încât spectacolul să aibă o anumită gradare tensiunii dramatice, construirea lui demonstrează rigurozitate și echipa care lucrat merită felicitată.

Distribuțiile: 1. Antoaneta Zaharia (**Doamna**), Pavel Bartoș (**Tânărul**). 2. Ionel Mihăilescu (**Domnul**), Oana Ștefănescu (**Domnișoara**), Gelu Nițu (**Vanzătorul**), Gelu Nițu (**Clientul**), Antoaneta Zaharia (**Domnișoara**), Niculaie Urs (**Doctorul**), Gelu Nițu (**Prietenul**), Ionel Mihăilescu (**Academicianul**), Oana Ștefănescu (**Soră Academicianului**), Antoaneta Zaharia (**Menajera**). 5. Niculaie Urs (**Domnul**), Dorina Lazăr (**Doamna**), Ionel Mihăilescu (**Bărbatul-fată**). Regia: Alexandru Dabija. Scenografia: Alexandru Dabija și Laura Paraschiv. Muzica: Ada Milea. Traducere: Vlad Russo și Vlad Zografu.

Săptămâna trecută a fost marcată de Festivalul Internațional de Teatru și Film Studentesc „Hyperion”, o manifestare singulară, menită să susțină creația tânără. Meritul acestei inițiative, care, iată, are o tradiție îi revine maestrului Geo Saizescu, decanul Facultății de Teatru și Film „Hyperion”. Trebuie spus, însă, că acest festival se confruntă an de an cu probleme financiare și cu lipsa de participare a autorităților. Și nu numai această inițiativă se lovește de indiferență, dar și existența revistei de umor „Harababura”, care a fost nevoită să-și înceteze apariția, tocmai datorită lipsei de bani și de implicare a forurilor în drept. În ciuda tuturor acestor dificultăți, regizorul Geo Saizescu continuă să creadă în necesitatea acestui festival, care aduce la rampă tânăra generație de actori și regizori, nu numai din România, dar și din străinătate. „Hyperion Stud Fest”, organizat de Institutul European

„Hyperion”, un festival al tinerilor regizori și actori

irina budean

„Hyperion” (clasele profesorilor Eusebiu Ștefănescu, Rodica Mandache și Dan Damian), „Spiru Haret” (clasa profesoarei Lucia Mureșan), Facultatea de Arte Frumoase din Chișinău (clasa profesorului Octavian Grigoriu), Facultatea de Compoziție, Muzicologie, Pedagogie Muzicală și Teatru din Iași (clasa profesorilor Constantin Popa și Octavian Jighirgiu), Theatre Laboratory din Sofia (clasa profesorului Nicolay Georgiev). Evident, nu putea lipsi Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică din București (clasa profesorului Ion Cojar). În ceea ce privește Festivalul de Film, al cărui juriu a fost condus de cunoscutul critic francez Yves Bes, aici competiția a fost foarte strânsă, pentru că am avut, pe de o parte, scurtmetraje de ficțiune, iar pe de altă parte documentare și filme de animație și experimentale. La fel ca în anii trecuți participarea internațională este foarte bună - Anglia, Bulgaria, Coreea de Sud, Franța, Portugalia, Polonia, SUA, Spania, Suedia -, iar România a avut o bună reprezentare.

Salonul de Fotografie este din ce în ce mai interesant, la el expunând studenții de la regie și imagine, dar și de la universitățile de arte plastice. Cunoscutul regizor Al. G. Croitoru a avut de ales dintre nenumăratele exponate pe cele mai bune. „Calea spre fericire nu trece decât prin suferință. An de an mă zbat, pentru ca acest festival să nu moară. Deși, în ultima vreme am avut de

multe ori momente de îndoială, de ezitare, văzând că rugămintele mele nu sunt ascultate. Dar dacă m-aș fi lăsat pradă deznădejdii, cu siguranță tânăra generație ar mai fi avut un loc al ei, unde să-și exprime. Or, eu sunt un luptător. Cu toate acestea am fost extrem de ocupat cu difuzarea filmului meu, **Păcală se întoarce**, mi-sacrificat din timpul creației pentru acest festival de suflet. Trebuie să vă spun că, curând, am participat cu filmul meu «Zilele culturale ale orașului Calafat» și solicitarea comunității de români din Bulgaria (Vidin-Doleina), unde publicul m-a primit cu emoție și bucurie. Gazda și actorii Denis Ștefan și Anemone Niculescu a fost președintele comunității români, un om extraordinar, Ivan Juvetov. Cu această ocazie ocazie i s-au înmănat Juvetov diplome și premii, dar și condutorului revistei **Vremea**. Am făcut această digresiune sentimentală, tocmai la oameni de suflet care m-au ajutat în organizarea acestui festival. Îmi doresc ca anul viitor festivalul să strălucească mai mult, autoritățile să se implice cu adevărat și să facă din acest «Hyperion Stud Fest» o manifestare de care să se audă în toată Europa. Mi-a spus maestrul Geo Saizescu.

cinema

de Cultură pentru Comunicare și Educație prin Imagine, Liga culturală româno-elenă pentru arte, știință, filozofie și religie și Asociația de Teatru și Film „Hyperion”, a fost structurată pe trei secțiuni principale: Festivalul de Teatru, Festivalul de Film și Salonul de Fotografie. Festivalul de Teatru se desfășoară la Sala Rapsodia Română și Studioul Casandra, iar cel de Film și Salonul de Fotografie la Cinemateca Union.

Juriul secțiunii teatrale, condus de marele dramaturg grec Kostas Assimakopoulos, a avut o sarcină dificilă, pentru că în concurs s-au prezentat trupe ale universităților

Deși se folosește des, despre *tautologie* se știe puțin. În vorbirea curentă este considerată greșală, în sintaxă, o repetiție a unor cuvinte cu același sens, dar opțional diferite, în sfârșit, în logica simbolică e o operație de adevăr. Chiar și în retorica tradițională, tautologia nu s-a bucurat de o înțelegere mai precisă: termenul desemna „coordonarea a două cuvinte sinonime” sau apăsarea ori câte ori un cuvânt „era glosat printr-unul sau mai multe cuvinte”.

Toate definițiile au în comun ideea că ne înțelegem în fața unei forme particulare de repetiție sinonimică. Primul care atrage atenția că tautologia - ca repetare a unui cuvânt sau a unei fraze - este o greșală de stil este Quintilian. El ajunge la această concluzie pentru că, spre deosebire de reticienii care considerau drept tautologie dalitatea de repetiție a aceluiași conținut semantic, dar prin cuvinte diferite, Quintilian vede tautologia doar ca pe o modalitate de repetiție prin aceleași cuvinte.

conexiunea semnelor

Lipsa de rigoare în definiția tautologiei se lungeste până în zilele noastre. În multe dicționare de poetică (H. Morier), dar și în dicționare uzuale (Robert, Logos) termenul de tautologie a devenit sinonim cu *pleonasmul*; deseori, tautologia este definită ca o repetiție inutilă a aceluiași și aceleași idei sub o altă formă: este vorba despre o variantă a repetiției sinonimice fără nici o valoare dintre efectele stilistice ale acesteia.

Există și situații - semnalate în *Traité de rhétorique* al lui Ch. Perelman & Olbrechts-Tyteca - în care tautologia este inclusă în mod voit, putând fi considerată în acest caz o figură de stil (expresii de tipul *copiii sunt copii* sau *afacerile sunt afaceri*). Într-un enunț în care se vrea să argumenteze o anumită idee avem o tautologie formală între cei doi termeni care pot să fie identici. Autorii citați numesc această tautologie de stil *tautologie aparentă*; ea cere, pentru a fi înțeleasă ca atare, ca auditorul să se afle pe același nivel stilistic cu enunțatorul.

Cel care s-a ocupat de *sensul* tautologiei a fost Rey-Debove; el clasifică tautologia în *tautologie formală* (care este cam același lucru cu tautologia aparentă și este forma cea mai simplă de tautologie, tipul *X este X*) și *tautologie non-formală*, tipul *X este Y* în care se presupune că X și Y au același conținut semantic; avem și în acest caz o repetiție, realizată însă prin cuvinte diferite. Toate definițiile, și cele oferite de dicționare,

Tautologia, doar o greșală

mariana ploaie-hanganu

și cele oferite de lucrări de specialitate, chiar dacă ele sunt aparent diferite, toate au la bază ideea fundamentală a repetiției sinonimice. Legătura dintre tautologia non-formală și repetiția sinonimică ne-o evidențiază însuși autorul citat mai sus: „...pentru a afirma că enunțul *X este Y* constituie o tautologie, este nevoie de o regulă de rescriere semantică care să permită trecerea de la *X* la *Y* (...); relația de sinonimie dintre *X* și *Y* este deci o condiție *sine qua non* pentru o tautologie non-formală”.

Între posibilele exemple de tautologie, se poate încerca o departajare între cele în care repetiția este inutilă (avem aceeași idee sub o altă formă, de tipul *el este celibatar și nu este căsătorit*; în acest caz apare o repetiție sinonimică inutilă deoarece aportul de informație, reprezentat de cel de al doilea termen al tautologiei, este nul) și exemple de tautologie în care repetarea celui de al doilea termen are o funcție explicativă. În acest al doilea caz apar două situații posibile: dacă *X* este cunoscut, definiția propune o articulare a acestei cunoașteri prin termenii predicatului și reafirmă de fiecare dată această cunoaștere prin redundanța internă a predicatului, fapt care nu aduce, în mod real, o informație în plus. Dacă însă *X* este necunoscut, cel de al doilea termen, *Y*, vine să umple golul de informație al primului termen. El permite decodarea frazei și integrarea cuvântului necunoscut în ideolectul auditorului. Evident, în această situație, cel de-al doilea termen aduce informații în plus (tautologii de tipul *gâlbănirea este o îngălbenire a pielii*). La diferența semnalată mai sus dintre cele două tipuri de tautologii, se mai adaugă o alta: predicția celei de a doua categorii este de ordin metalingvistic ceea ce nu este cazul exemplurilor din prima categorie (*el este celibatar și nu este căsătorit*) care pot fi considerate, pe drept cuvânt greșeli.

După aceste prime precizări, vom restrânge discuția noastră la tautologiile propriu-zise pe care în vorbirea curentă mulți le consideră greșeli, dar care în realitate sunt tautologii formale sau aparente. În fond, în ce constă acest tip de tautologie? La prima vedere se prezintă ca un enunț în care predicatul, adică cel de al doilea termen, pare că nu spune cu nimic mai mult decât subiectul, adică primul termen (*Afacerile sunt afaceri* sau *Copiii sunt copii*). Perelman & Ol-

brechts-Tyteca ne învață că atunci când enunțul general are un anumit scop, cei doi termeni, în ciuda aparentei lor identități, nu sunt totuși identici. „Existența unui subiect, ca termen și designatum fiind deja afirmată prin folosirea sa, reafirmarea lui în predicat *trebuie* să semnifice ceva în plus” - afirmă autorii citați. Deducem de aici că în orice tautologie există o diferență între termenii constitutivi prezenți. De fapt, enunțul tautologic aduce o informație nu la nivel denotativ, ci conotativ. Enunțul *afacerile sunt afaceri* nu ne învață nimic nou despre afaceri, dar este un indiciu de atitudine al locutorului față de obiectul discursului său: vorbitorul care recurge la un enunț de acest tip dorește să atragă atenția interlocutorului său asupra unei trăsături caracteristice, desemnată prin reluarea ei în cel de al doilea termen, trăsătură pe care interlocutorul nu o are sau nu vrea să o aibă în atenție. Repetiția termenului nu face decât să reactiveze în mintea interlocutorului acea caracteristică voit sau nu uitată. Așa stând lucrurile, enunțul tautologic pe care îl analizăm nu este altceva decât o modalitate particulară de repetiție lexicală focalizatoare. Recurgerea la repetiția aceluiași termen este însoțită de accentuarea unuia sau a mai multor trăsături conotative particulare legate de termenul reluat. Când un enunț tautologic este desprins de context suntem îndreptățiți să spunem că el nu proclamă decât o evidență redundantă: ce pot fi afacerile decât afaceri sau copiii altceva decât copii. Dar când este vorba să interpretăm un astfel de enunț, intrăm în dificultate pentru că o mulțime de interpretări sunt posibile. Pentru a înțelege corect enunțul trebuie să recurgem la situația generală sau la context deoarece enunțul tautologic are întotdeauna în vedere o anumită situație sau un anumit context. Rupt din contextul lingvistic sau situațional, enunțul tautologic, în afară de faptul că poate să nu aibă sens, în ciuda aparentei sale evidente, nu face posibilă descifrarea exactă a sensului focalizat.

Crina bura

Crina Bura, la Studio a Ateneului Român a găzduit un eveniment a cărui mediatizare a fost paradoxal, nulă, fără a distinge un motiv anume. În paginile „Luceafărului” din 9/2007 a fost publicat un articol semnat de Crina Bura-Bocșan, intitulat *Real și imaginar*, care descrie viața, opera și ultimul volum tradus în limba română, *Jurnal Ecclésiastic (Diari suenter)*, aparținând scriitorului elvețian de expresie română (considerată a patra limbă oficială a țării, cu toate că este vorbită de o comunitate care numără aproximativ 60.000 de membri, adică 1% din populația Țării Cantoanelor, Toni Halter, în 1986). Ambasada Elveției și Fundația elvețiană „Lucia Benovic Portmann”, o distinsă companie care s-a refugiat cu mult timp în urmă în Occident, dar care a devenit activă în sprijinul României începând cu 1990, au organizat o serată literară muzicală româno-română. Din cuvântările rostite de Magdalena Popescu-Marin, traducătoarea tuturor operelor scrise de Toni Halter apărute în România

Retoromanșa

și a dr. Giusep Capaul, un personaj cheie în viața revistelor literare de retoromanșă, am înțeles că partea elvețiană s-a implicat de o bună bucată de vreme în aceste acțiuni culturale și istorice comune și că asemenea întâlniri au mai avut loc... Mai bine mai târziu decât niciodată! Concertul care a cuprins lucrări de muzică românească și elvețiană a fost susținut de către o formație a orchestrei de cameră Radio condusă de „Chef d'orchestre de Suisse romanche”, Simon Camartin, care a alcătuit și programul. Exprimându-și admirația față de „fericita Românie care are asemenea compozitori”, Simon Camartin și-a îndreptat atenția spre două foarte bine cunoscute opusuri scrise de Paul Constantinescu (1909-1963) - finalul *Concertului pentru orchestra de coarde*, o succesiune de linii melodice al căror caracter dansant și modal este turnat în tipar clasic - și Constantin Silvestri (1913-1964), *Trei piese pentru orchestra de coarde*, cu scriitura și plan armonic mai sofisticate, elementelor folclorice și ritmului aksak fiindu-le asociate tehnici moderne. Începutul a fost încredințat *Concertino*-ului scris de Benedetg Dolf (1918-1985), a cărui operă cuprinde în principal muzică destinată corului și orgii, clădită pe intonațiile cântecului popular. Muzica sa aduce

cu unele sonorități pe care le întâlnim la Darius Milhaud, pe armonii eliptice, vide, care estompează sensul tonal cu procedee imitative și ecouri de joc popular. Deosebit de interesantă a fost *Vestigia* (Version II) pentru vioară, violă și orchestră (soliste Oana Camartin și Tatiana Noia), scrisă de compozitoarea ucraineană Bohdana Frolyak (n. 1968), în care minimalismul inteligent pus în pagină reușește o muzică nostalgică, dramatică prin acumulări ce conturează lanțuri foarte clare urmând, bineînțeles, detensionarea. Este vorba despre acest mic popor care își caută „frații” întru latinitate printre celelalte etnii, „vestigii însuflețite” ale unui mare imperiu al Antichității. În sfârșit, în prezența autorului, Gion Antoni Derungs (n. 1935), unul dintre cei mai cunoscuți și solicitați compozitori elvețieni în plan internațional, care a scris o primă operă retoromanșă, a fost executat *Concertul pentru orchestră de coarde*. Ideile sale s-au împlinit în mai multe stiluri, care pornesc de la influențele lui Pierre Boulez,

muzică

serialism, neoclasicism, ca, în final (Schoenberg afirma despre sfârșitul vieții că se mai pot scrie multe lucruri bune în Do major) să se atașeze de tonalitatea lărgită. Linii melodice crenelate sau cromatizate, efecte extrem de reușite ale unor glissandi sau, dimpotrivă, cantabilitatea generoasă (în partea mediană) sunt așezate pe un permanent ostinato care imprimă un dinamism cuceritor. Chiar dacă publicul s-a alcătuit din invitați, „soareaua” merita un afiș!

Revista de cultură „Discobolul“, ian. feb. mart./2007 a găzduit o anchetă în care discuția s-a axat pe problemele romanului. Cum însăși redacția respectivă consideră că „am pus întrebările și am primit până la urmă (excelente) răspunsuri“, ne solidarizăm cu ea și decupăm câteva pasaje, pentru a atrage atenția scepticilor că interes pentru acest gen există, iar dezbaterile de idei nu au nevoie de prea multe comentarii.

Mariana Codruț:

„Cred numai că nicio carte nu va avea zile multe în absența «poveștii» și a «personajului», mai ales. Dacă personajul și/sau povestea există și corpul textual se ține în picioare pe această coloană vertebrală, autorul își poate permite toate trucurile cu puțință ca să creeze un univers și să-și marcheze teritoriul.“

Mihaela Ūrsa

„Voga jurnalelor din secolele XVIII-XIX mărturisesc despre noua bucurie de a scrie a individului obișnuit: Flaubert și Balzac au conștiința faptului că sunt, cumva, exponențiali, că prin ei vorbește o lume întregă unei lumi întregi, pe când scriitorul intimist scrie doar despre el

cantitate imensă de energie intelectuală, scriind la nesfârșit despre acest tip de «experiment», despre «textualism» (el însuși o încercare de autohtonizare nereușită a tel-quelismului și a scriitorilor mediocri - în opinia mea - ce au generat «fenomenul», în frunte cu Philippe Sollers) și despre «creație» ca învățare, ca «tehnică», ca «meserie», dându-le curaj și multă speranță unor tineri intelectuali, în majoritate filologi, că pot deveni, peste noapte, scriitori. Ceea ce ar fi trebuit să fie doar un «joc» intelectual minor și trecător, a cunoscut o anumită «instituționalizare» prin fanatismul aproape incredibil, demn de o cauză mai bună, al câtorva lideri.“

Alexandru Vlad

„Vrem cu toți, ca cititori, o fabulație convingătoare, fie că aceasta merge în consens cu realitatea diurnă, fie c-o ia în răspăr. Ar fi putut exista (coexista) cele două una fără cealaltă?“

Liviu Joan Stoiciu

„Proza românească e pusă la index de «douămiiști», marii noștri prozatori (inclusiv cei aflați în viață, în activitate) nu mai au nicio trecere, sunt trecuți mai nou pe liste de «scriitori expirați». Mai grav, tot ce s-a scris și publicat până în decembrie 1989 e considerat compromis de comunism, ceea ce e chiar o prostie indecentă. Pe de altă parte, e adevărat că prozatorul de limbă română n-a prea reușit să se impună în literatura universală...“

„În romanele optzeciștilor, da - postmodernismul a avut și are cap și coadă, are acoperire estetică și a fost și este o caracteristică a sensibilității naturale creatoare (deși a lăsat un sentiment de insatisfacție expresivă în rândul criticilor și cititorilor avizați, depășiți de «meseria de prozator», mai ales că era confundat exclusiv cu «textualismul»). În romanele douămiiștilor, nu: în cazul lor, postmodernismul pare a fi surprins de mediocritatea sa, de o cealaltă față a lui, a «gândirii leneșe», care mizează excesiv pe literatura de consum și pe subcultură.“

Liviu Antoanesei

„Proza de calitate este fuziunea perfectă dintre realitate și ficțiune. La limită, întreaga literatură este realistă, chiar biografică, autobiografică, desigur cu condiția

să cuprindem în realitate și toate amintiri deformate, reveriile, imaginațiile autorului deci întregul său teritoriu fantasmatic.“

Radu Mares

„Trebuie să adaug, ca să fie mai clar, nici nu prea am timp de pierdut. Întâmplă însă că tot ce e legat de romanul românesc de azi, la care am transpirat pic și ca editor, cu atât mai mult. Părea mea e că starea romanului, ca și PIB-ul economiei, e un indicator care dă seama maximă precizie de starea unei culturi un moment dat - nici nu încapă comparație cu eseul sau poezia...! A discuta despre roman, așadar, între persoane cu o anumită calificare e de aceea un lucru stringent necesar ca și controlul medical periodic, și balanța contabilă lunară.“

Ovidiu Pecican

„Cred că am trecut și de etapa în care romanul își propunea să recupereze - născându-se întâi pe urmele unor lecturi mai mult sau mai puțin serioase din Bergson, apoi Freud - fluxul conștiinței, capriciile memoriei, mișcărilor sufletești aleatorii, impulsurile primordiale și instinctele primare după cum și socialul sau politicul rămân oarecum secundare în fața amalgamului, diferit de la autor la autor, pe c

citare veritabile

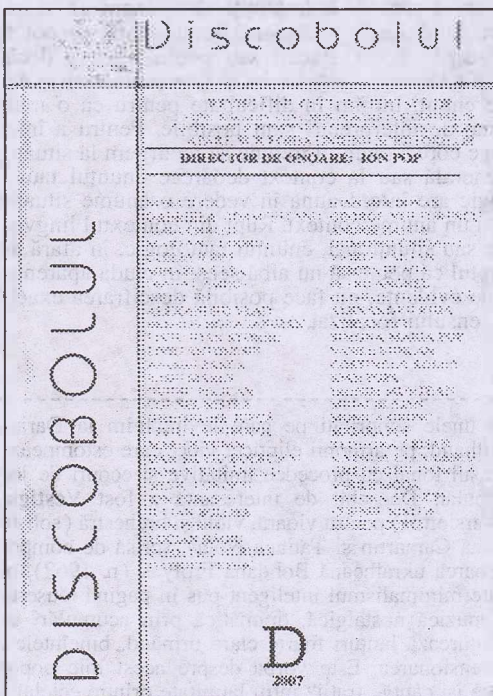
il oferă actualele configurații. Un soi de realism îmbogățit cu aceste ingrediente însă deschis și către mit, parabolă, că dimensiunea simbolică pare să își fi făcut loc în prim-plan.“

Gheorghe Jurcă

„Personal nu agreez tipul de proză experimentală, reprezentată la noi de Mircea Nedelciu, Alexandru VI, Gheorghe Crăciun, Daniel Vighi ș.a. Așa că când acest gen de literatură va tinde să cunoască, să cucerească noi teritorii și să dea mari prozatori, poate atunci mă convinge. Sigur că oricărui experiment buie să-i acordăm un bonus de încredere de șansă și speranță. Dacă are un viitor în România? Nu știu. Poate da, poate nu. Mă degrabă cred în ultima variantă.“

Marius Tupan

„S-a scris foarte mult despre criza «personajului» în postmodernitate. Nu e personajul balzacian, cu fișă de statut civilă, nici măcar personajul faulknerian care este o entitate psiholingvistică (

însuși pentru a fi auzit de o lume «mică», în estetica receptării, principalul eveniment care însoțește această trecere cred că este mutarea interesului dinspre aventură spre meditație, dinspre o estetică a obiectualului spre una psihologizantă.“

Mihai Sin

„Vă întrebați dacă «romanul și proza» de tip experiment are un viitor în România? Răspunsul meu e lipsit de orice echivoc: nu are niciun viitor și nici n-a avut vreunul. Asta nu înseamnă că, timp de vreo treizeci de ani, nu s-a consumat o

ental și registru lexical sau retoric) nu-și ai păstrează integritatea în ultima jumătate de veac. Personajele sunt mutante, înză de identitate, desfășurări paradigmatică de poziții în discurs. Noduri în ornea lingvistică a lumii. Păsări împăiate, ciclopediști ambulanți, călători în timp, nți contrafăcuți. Imposibil de fixat într-ologie umană universală.“

Dan Silviu Boerescu

„Proza de tip experimental nu a avut un tor notabil nicăieri. Exercițiile de «ingirie textuală» nu pot înlocui în niciun ip actul creator. Țeserea pânzei textuale

e o operație ce se realizează într-un atelier prea puțin cunoscut producătorului însuși, iar ceea ce el creează îl surprinde în așa măsură încât se vede prins în firele acestei pânze, neștiind prea bine ce a creat.“

Julian Boldea

„Opinia (speranța) mea e că, după atâtea experimente și inginerii textuale, după numeroasele răsturnări de perspectivă asupra epicului ce au avut loc în literatura contemporană, ficțiunea își va lua revanșa, iar șansele sale vor fi reevaluate de prozatorii de mâine, indiferent cine și câți vor fi aceștia. Reabilitarea ficțiunii e, cred eu, necesară, cu atât mai mult cu cât

am trăit, poate, prea mult, în acești ultimi ani sub tirania documentului, a prozei non-fictive, pe de o parte, prin apetitul de neînving al românilor pentru literatura de frontieră (memorii, jurnale, memoriale de călătorie, «cartea de închisoare» etc.), dar și sub incidența acaparantă, pe de altă parte, a prozei experimentale, în care primatul textului a lăsat în umbră nepermis de mult vocația epicului de a crea lumi ficționale dotate cu o relativă autonomie. Este evident, în aceste condiții, că în epos trebuie să prevaleze ficțiunea, narativitatea, capacitatea nativă a autorului de a evoca un univers de gânduri și senzații, un spațiu și un timp care nu există cu ade-vărat, dar ar putea foarte bine să existe!“

Adrian Costache

Scriitorul român a fost, se pare, dintotdeauna produs al unei viziuni mitologice și profetice despre lume, aceasta fiind prima cauză pe care i-a marcat locul în lumea românească, caracterizat printr-o aroganță indubitabilă... Alte cauzele țin de destinul său mediu circumstanțializat, mereu acut și mediu nenormal, soarta scriitorului român fiind una atipică, originală. Istoria comunității, de exemplu, a fost mai ales o istorie de seduceri și a coruperii scriitorului român... Regimul a știut să favorizeze anume scriitorii și să le dea iluzia deplină a valorii și să neglijeze pe alții... Uneori valoarea este reală, alteori, ca și azi, ea era consecința unei intenționalități, un produs de agine... Mijloacele favorite au fost, dar, cele cunoscute și verificate în toate epocile... Seducerea însemna o declarare de valoare privind opera scriitorului, în vreme ce coruperea însemna avantaje materiale... Prima dintre metode genera o aroganță fără egal, cea de a doua amplifică aroganța fără egal, transformând-o în ritual... Dar nici coruperea și nici seducerea, ele generau gâdilarea nesfârșită a orgolului personal, n-au fost făcute pur și simplu. I s-a dat scriitorului român și iluzia că el are întotdeauna și o altă misiune decât cea vizibilă sau discretă - în raport cu o perioadă -, o misiune transindividuală, și istorică. Scriitorul român a avut mereu ideea că joacă un rol important și este foarte important în lume, aparținând întotdeauna unei direcții literare și istorice, care se identifica, și care se afla în contact cu cealaltă direcție literară și istorică, «rectiile» fiind, firesc, asimilate cu conștințe solide ale culturii: modernitatea și tradiția, ideea națională sau ideea cosmopolit-europeană... În acest context orice eră descriptiv-literară, de tipul dicționarilor literare sau a istoriilor literare a

Despre aroganța scriitorului român

purtat aceste amprente, a fost adică mereu polemică, exclusivistă și pedepsitoare, mitică și definitivă...

Cred că eram elev de liceu când am cunoscut prima oară un scriitor român... Curios este faptul că numele lui îmi scapă, am vaga bănuială că era un prozator din perioada proletcultistă, poate chiar unul dintre frații Luca, dar ritualul întâlnirii, emoția stărnită de prezența acestuia, aerul vag de eveniment special mi-au rămas în minte și au excedat orice individualizare... Era ca și cum lumea mea se deschidea în acea zi către un domeniu cu totul nou care avea legătură cu cartea, dar care se și desprăsea în același timp de carte...

Mai târziu, în 1981, la Colegiul Sf. Sava am trăit cel de al doilea eveniment căruia i s-a dat cam aceeași dimensiune ritualică, ieșită din ordinea firească a existenței... Atunci a venit în Colegiu A.P., poetul macedonskian, aflat în plină glorie. A apărut, masiv, în holul liceului, dar masivitatea lui nu era neapărat una materială, fizică, ci, mai degrabă, o formă de manifestare a unui fenomen care-mi scăpa... Masiv și inabordabil... Și, deși, oficial, cei care-l invitaseră erau profesorii de română, nici măcar nu a avut curiozitatea să-i cunoască pe acești muritori. A părut să plutească tot timpul, protejat de o suită numeroasă, despre care nu știai ce să crezi, ce rol juca, s-a dus direct pe scenă și, făcând totală abstracție de ceea ce însemna viața noastră cotidiană, a început să-și declame versurile... Asistam la ceva inuman... Ritualul exceda din nou prezența omului, dar și poezia... Era un ritual vecin cu teroarea... Oricum, cele întâmplate atunci mă iritaseră și scosese la suprafață în mine o atitudine de revoltă, care mă determinase la un moment dat să plec din sală, deși pe atunci poezia lui îmi plăcea și chiar citeam din volumele lui elevilor...

Nefiresc este scriitorul român chiar și în intimitate. Am experimentat involuntar acest lucru în deceniul opt al secolului trecut, în anii în care colaboram intens la

„Amfiteatru“ și „Luceafărul“... Atunci, profesor fiind, am întâlnit în casa unei colege de școală, profesoară de română și ea, al cărei sot era medic psihiatru - doctorul Papadopol sau Papainopol (nume grecesc, oricum), dacă nu mă înșală memoria - și un mare cititor de literatură, pe unul dintre autorii din generația mea, T.O., ale cărui povestiri le citeam cu interes în aceleași reviste. În paranteză fie spus, faptul că eu am fost toată viață profesor de română m-a determinat să citesc, o vreme cel puțin, literatura apărută în revistele literare, pe unii dintre scriitori urmărindu-i perioade lungi... Era și o nevoie de a mă compara pe mine ca autor de proză scurtă cu ceea ce scriau alții... Ceea ce, probabil, alții nu făcea. Acest lucru mi-a fost limpede în acea după amiază... Au fost o după amiază și o seară prelungită până după

evocări

miezul nopții în care T.O. a fost de-o aroganță incredibilă... A aflat chiar din primul moment că eu însumi scriam proză, evident colega mea a făcut oficiile de gazdă, dar cu excepția unei singure priviri mai îndelungate cu care m-a tratat la început, toată seara n-a făcut altceva decât să facă abstracție într-un mod brutal de prezența mea acolo... Iar lucrul se întâmpla mai ales la nivelul conversației... Intervențiile mele, nu foarte insistente, treceau mereu nebagate în seamă... Mai târziu am încercat o explicație și n-am găsit... Poate că voise ca el să rămână singura persoana mitologică de acolo, iar prezența mea, măcar cantitativă, îi stricase seara... De altfel genul acesta de explicație mi s-a confirmat și cu alte ocazii: scriitorul român are nevoie de o identitate unică, irepetabilă, pe care un cor de elogiatori trebuie să i-o confirme, oriunde s-ar afla în lume...

Aroganța scriitorului român este mereu una inumană, fiindcă el se crede a nu fi o ființă obișnuită, ci un nemuritor, aproape toți scriitorii români considerându-se a fi mari scriitori, oricum mai mari decât cei cu care se întâlnesc ocazional... Evident există și excepții și acestea se regăsesc în ceea ce s-ar numi grupuri literare, dar nu numai...

mariana criș

In perioada 7-13 mai, în mult iubita noastră Capitală Culturală Europeană a avut loc cea de a XIII-a ediție a Colocviului Internațional „Emil Cioran”, ce a cuprins sesiuni, dezbateri și un recital

Rășinari-Sibiu-Dresda-Paris prezentat de actrița Geneveva Preda. Cu toate că la acest colocviu au participat profesori universitari, care se ocupă de opera celui care a scris **Schimbarea la față a României**, cum ar fi Ger Groot de la Universitatea Erasmus din Rotterdam, Aurélien Demars de la Universitatea din Lyon, Alfredo-Abad Torres de la Universitatea Pereira din Colombia, iar Emil Cioran este una dintre personalitățile emblematică ale Sibiului, totuși, acest eveniment nu a fost reliefat nici în presa locală și nici în cea națională. În presa națională, el a fost amestecat cu Festivalul de Jazz, iar în presa locală au apărut câteva rânduri, de proporția unei note. Motivul? L-am aflat de la actrița Geneveva Preda, care a prezentat varianta a doua a recitalului ei **Cioran - L'Homme à fragments**, acum sub titulatura **Rășinari-Sibiu-Dresda-Paris**, organizatorii - Universitatea „Lucian Blaga”, Facultatea de Litere și Arte și Centrul de Cercetare „Emil Cioran” - nu invită presa, pentru că tinerii care vin nu știu limba franceză - lucrările colocviului se desfășoară în limba lui Molière - și nici nu-i interesează. Aici, cred că ar trebui atinsă o problemă a bagajului cultural pe care îl au astăzi tinerii care lucrează în presa cotidiană, mai ales în domeniul culturii. Știu că pentru foarte multe cotidiene cultura este un fel de cenușăreasă, dar, referindu-ne la o astfel de manifestare, trebuia măcar să apară o anchetă de opinie, mai ales că la colocviu au participat și profesoara Irina Mavrodin, Eugène Van Itterbeek, sufletul manifestării și care locuiește de câțiva ani buni la Sibiu, Rodica Binder, Marin Diaconu, Simona Modreanu, Mihaela-Gențiana Stănișor, care și-a lansat și volumul, ce conține lucrarea ei de doctorat, **Les Cahiers de Cioran l'exile de l'être et de l'oeuvre**, deci personalități care știu limba română. Am aflat cu deosebită că tinerii jurnaliști din Sibiu nu știu decît limba engleză și cea germană. Nu-i interesează opera lui Cioran, tocmai acum când în întreaga lume există o apetență pentru cel care a scris **Demiurgul cel rău**. Problema este de fond. Probabil că nu tinerii jurnaliști sunt vinovați, ci, mai degrabă, cei care conduc aceste publicații. Pentru directorii de cotidian mult mai important este dacă s-a întâmplat un accident rutier, unde au murit câteva persoane, decât un colocviu dedicat lui Cioran. Și asta se întâmplă la Sibiu, care este, anul acesta, alături de Luxemburg, Capitala Culturală a Europei. Dacă nici unei asemenea manifestări nu i se acordă importanța cuvenită în Capitala Culturală a Europei, atunci la ce să ne mai așteptăm? Însă opinia generală este că elita nu contează, ba mai mult, e luată în derădere, pentru că - nu-i așa - trăim într-o societate în care mitocănia și prostul gust au rang înalt. Oare de ce să-i intereseze pe sibiieni sau pe români, în general, că Nicolas Cavailles, care a studiat latina, greaca și franceza

și care a fost în România, la Universitatea bucureșteană, vine pentru a doua oară la Sibiu și pregătește atît un masterat cu **Tratatul de descompunere** a lui Cioran, cât și o carte despre Noica. Sau că Constatin Grigoruș a venit tocmai din Noua Zeelandă pentru a participa la lucrările colocviului. Sau că Aymen Hacem vine pentru a doua oară la Sibiu, are un masterat cu „De l'inconvénient d'être né” și că este bursier al Școlii Normale Supérieure din Lyon cu toate că s-a născut în Tunisia. Ce să mai spunem de Dagmar Kraus, care a studiat la Berlin și Paris și care pregătește o teză de doctorat cu opera lui Cioran și a lui Eckhart, considerat de autorul **Căderii în timp** cel mai mare mistic al secolului XX. O serie de tineri, de pe toate meridianele lumii, sunt interesați de opera lui Cioran, numai presa din Sibiu și - de ce, nu - cea națională este impasibilă. Fenomenul este des întâlnit astăzi, când mult mai interesant este dacă X actor s-a întâlnit cu fotomodelul Y sau de sutele de vedete internaționale, pe care oricum românii nici n-au habar. Și asta pentru că se poartă „faptul divers”. Or, Cioran - văz Doamne - nu e un fapt divers. Însă nu trebuie să uităm că acolo la Sibiu există o mână de oameni împătimită de opera celui care

singură scenariul și să-l prezinte. Acum, la ediția de anul acesta a colocviului, ea a prezentat a doua variantă a acestui recital, pregătit în numai 3 luni. Nu știu un actor bucureștean care să fie în stare de un asemenea efort. Dacă în prima variantă Geneveva Preda ni-l înfățișa pe Cioran drept apatrid, în a doua variantă ea coboară în profunzimea personalității lui și ni-l prezintă drept autor care își pune problema operei sale. Totodată, ea a prezentat anul trecut, la Sibiu, o dizertație despre Simone Boué, pe care, în turneu din Franța, l-a spus în fața spectatorilor de toate vârstele. Bine că francezii știu să aprecieze seriozitatea și munca unui creator, iar noi ignorăm cu bună știință. Pentru că astfel se poate caracteriza atitudinea lui Ion Caramitru, care nu este și președintele UNITER. Geneveva Preda a fost invitată, în România, decât la ediția de anul trecut a Festivalului de Teatru de la Brăila, unde s-a bucurat de succes, directorul Institutului Cultural Român din Ankara invitând-o să prezinte spectacolul la un Colocviu Cioran. Și mai este în acest aspect, Geneveva Preda nu este genul de actor care să-i placă „biserițele” din viața noastră teatrală. Și nici să bată la ușile teatrelor, să prezinte CV, pentru a cerși o sală. Ea are Fran-

fonturi în fronturi

a scris **Lacrimi și sfinți**. De altminteri, s-a făcut, la Rășinari, o lectură din această volum, considerat de Cioran însuși cea mai bună carte religioasă din zona Balcanilor, iar profesoara Irina Mavrodin a inițiat un atelier de traduceri. Și m-aș referi la Centrul de Cercetare „Emil Cioran”, care funcționează în cadrul Universității „Lucian Blaga” și la Asociația Prietenii lui Cioran, ambele constituite de Eugène Van Itterbeek, cel care la începutul anilor '90 ai secolului trecut a poposit la Sibiu, venit din Leuven, Belgia, și care acum este profesor de literatură franceză contemporană la universitatea sibiană. Pentru a rămâne în memoria elitei, toate comunicările edițiilor acestui colocviu sunt publicate în **Approches critiques**, care a ajuns la numărul VIII și care apar la Editura Universității „Lucian Blaga” și Les Sept Dormants din Leuven. Sigur, colocviul nu trece neobservat de reviste literare, cum ar fi **Transilvania** sau **Vatra**. Curios este că revistele literare bucureștene nu se prea înghesuie să acorde spațiu acestei interesante manifestări. Cum lumea teatrală bucureșteană nu se înghesuie să-i acorde importanță recitalului Genevevei Preda cu **Cioran - L'Homme à Fragments**. Am scris și în paginile **Lucaefărului** despre succesele ei în Franța, unde de mai bine de șapte ani prezintă acest spectacol. Nu s-a sesizat nici Ion Caramitru, care este directorul Naționalului bucureștean, să-i ofere Sala Atelier sau 99, nici Marcel Iureș, directorul Teatrului ACT, să-i ofere spațiul de joc și nici un alt teatru bucureștean. Este o performanță a acestei actrițe, etichetată de critică drept „actor al teatrului de copii”, să-și realizeze

pe care a străbătut-o de la Nord la Sud și de la Vest. Nici despre interpretarea ei, presa din Sibiu nu a scris, rezumându-se doar să-i anunșe spectacolul. Poate că universitățile de jurnalism ar trebui să fie mai atente cu generațiile pe care le pregătesc. Nu este vorba numai de teatru, ci de fondul cultural pe care cei care vor să îmbrățișeze această meserie ar trebui să aibă. Sunt mulți jurnaliști atît în presa scrisă, și în cea audio și televiziune, care cred că a zgomot pentru nimic este foarte important. Nu știu dacă este vorba despre rating în televiziune, dar cred că este și un segment al populației acestei țări interesat de fapte culturale adevărate sens al cuvântului. Prea mult divertisment și politică ne mănâncă seriile nocturne și, poate, din această cauză, prostul gust este la el acasă. Toate aceste gânduri mi-au venit în văzând proasta mediatizare a celei de a XIII-a ediții a Colocviului „Emil Cioran”. Sigur, poate reproșa că nu toți oamenii îi iubesc opera lui Cioran. Este și asta adevărat. Dar, când la noi acasă vin oameni din colțurile lumii, când la centru de studii, poți să-i dai importanța cuvenită. Însă mai mult contează scandalul președintelui Traian Băsescu privind jurnalista de la Antena 1 decât un fapt cultural. Nici aserțiunea, confidențială, căreia trăim într-o țară balcanică și atunci când și schimbul de bani la colțul străzii sunt fapte cotidiene, nu se justifică. Să nu uităm că suntem o insulă de latinătate la porțile Orientului și atunci trebuie să facem un efort pentru a civiliza și culturaliza.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducătorii revistei nu își asumă toate opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.